

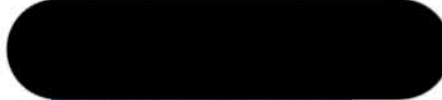
Warszawa, dnia 10 października 2018 roku

ODPIS

**Sąd Okręgowy w Warszawie
I Wydział Cywilny
Al. Solidarności 127
00-898 Warszawa**

Powodowie:

1) **Michał Korchowiec**

2) **Emilia Barabasz**

3) **Wiktoria Beczek**

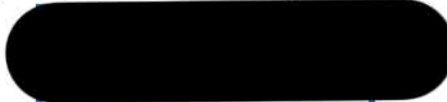
4) **Aleksandra Boczkowska**

5) **Bartłomiej Gruszczyński – Ręgowski**

6) **Franciszek Gruszczyński – Ręgowski**

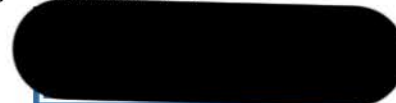
7) **Karolina Kędziora**

8) **Witold Klaus**

9) **Rafał Mikulski**

10) **Aleksandra Muzińska**

11) **Igor Ostrowski**

[REDACTED]

12) **Julian Potrzebny**

[REDACTED]

13) **Krzysztof Śmiszek**

[REDACTED]

14) **Jakub Urbanik**

[REDACTED]

15) **Katarzyna Wiśniewska**

[REDACTED]

16) **Olga Ziegler**

reprezentowani przez
Wojciecha Kozłowskiego, *radcę prawnego*

adres do doręczeń:
Kancelaria Radcy Prawnego Wojciech Kozłowski
ul. Zbigniewa Herberta 6/57
00-412 Warszawa

Pozwana:
Kaja Godek

[REDACTED]

Oplata sądowa: 600,00 zł¹

POZEW O OCHRONĘ DÓBR OSOBISTYCH

Działając w imieniu Powodów i Powódek: Michała Korchowca („**Powód ad 1**”), Emilii Barabasz („**Powódka ad 2**”), Wiktorii Beczek („**Powódka ad 3**”), Aleksandry Boczkowskiej („**Powódka ad 4**”), Bartłomieja Gruszczyńskiego – Ręgowskiego („**Powód ad 5**”), Franciszka Gruszczyńskiego – Ręgowskiego („**Powód ad 6**”), Karoliny Kędziory („**Powódka ad 7**”), Witolda Klauza („**Powód ad 8**”), Rafała Mikulskiego („**Powód ad 9**”), Aleksandry Muzińskiej („**Powódka ad 10**”), Igora Ostrowskiego („**Powód ad 11**”), Juliana Potrzebnego („**Powód ad 12**”), Krzysztofa Śmiszka („**Powód ad 13**”), Jakuba Urbanika („**Powód ad 14**”), Katarzyny Wiśniewskiej („**Powódka ad 15**”) oraz Olgi Ziegler („**Powódka ad 16**”), (dalej łącznie jako „**Powodowie**” i „**Powódki**”) na podstawie pełnomocnictw do reprezentowania Powodów i Powódek, których odpisy wraz dowodami uiszczenia opłat skarbowych przedkładałam w załączeniu,

¹ Zob. uzasadnienie pkt V lit. B.

I. na podstawie art. 23 k.c. w zw. z art. 24 § 1 wnoszę o:

- 1) nakazanie Pozwanej Kai Godek („Pozwana”) zaniechania rozpowszechniania, publikowania, w jakiegokolwiek formie i w jakikolwiek sposób, treści oraz wypowiedzi jakoby osoby orientacji homoseksualnej były zboczone, naruszających dobra osobiste Powodów i Powódek w postaci wolności, godności, dobrego imienia, integralności seksualnej, prywatności;
- 2) nakazanie Pozwanej usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych Powodów i Powódek poprzez złożenie przez Pozwaną oświadczenia o następującej treści i formie:

„OŚWIADCZENIE KAI GODEK

W wykonaniu orzeczenia sądowego w sprawie o ochronę dóbr osobistych przeciwko mojej osobie w związku z moją wypowiedzią w dniu 30 maja 2018 roku na antenie telewizji Polsat News w programie „Tak czy Nie”, w którym określiłam osoby homoseksualne mianem „zboczonych” przepraszam osoby o orientacji homoseksualnej, które poczuły się tym urażone za naruszenie ich dóbr osobistych w postaci wolności, godności, dobrego imienia, integralności seksualnej, prywatności poprzez rozpowszechnianie przeze mnie wypowiedzi jakoby osoby orientacji homoseksualnej były zboczone.

Kaja Godek”

ewentualnie, w przypadku uznania przez Sąd, że oświadczenie ma zawierać dane osobowe Powodów i Powódek o następującej treści²:

„OŚWIADCZENIE KAI GODEK

W wykonaniu orzeczenia sądowego w sprawie o ochronę dóbr osobistych przeciwko mojej osobie w związku z moją wypowiedzią w dniu 30 maja 2018 roku na antenie telewizji Polsat News w programie „Tak czy Nie”, w którym określiłam osoby homoseksualne mianem „zboczonych” przepraszam Powodów i Powódki tego postępowania sądowego: Michała Korchowca, Emilię Barabasz, Wiktorię Beczek, Aleksandrę Boczkovską, Bartłomieja Gruszczyńskiego – Ręgowskiego, Franciszka Gruszczyńskiego – Ręgowskiego, Karolinę Kędziore, Witolda Klause, Rafała Mikułskiego, Aleksandrę Muzińską, Igora Ostrowskiego, Juliana Potrzebno, Krzysztofa Śmiszka, Jakuba Urbanika, Katarzynę Wiśniewską, oraz Olgę Ziegler za naruszenie ich dóbr osobistych w postaci wolności, godności, dobrego imienia, integralności seksualnej, prywatności poprzez rozpowszechnianie przeze mnie wypowiedzi jakoby osoby orientacji homoseksualnej były zboczone.

Kaja Godek”

które to oświadczenie powinno zostać wyemitowane w terminie 14 dni od uprawomocnienia się orzeczenia:

- (a) na antenie telewizji Polsat News - w postaci 30-sekundowego spotu zawierającego treść w/w oświadczenia w formie graficznej, czcionką Arial w kolorze czarnym, interlinia 1,5, wyodrębnionego graficznie w

---

² Zob. uzasadnienie pkt IV lit. B.

ramce koloru czarnego (grubość ramki 2 1/4 pt) o białym tle, zajmujące 100 % powierzchni planszy i ekranu telewizyjnego, pod wyśrodkowanym tytułem „OŚWIADCZENIE KAI GODEK” napisanym czcionką Arial w kolorze czarnym, a nadto odczytanego przez lektora będącego kobietą, w liczbie 50 spotów, wyemitowanych w godzinach od 8:00 do 22:00, w okresie następujących po sobie bezpośrednio 7 dni [wzór oświadczenia stanowi załącznik nr 50 do niniejszego pozwu];

- (b) w portalu informacyjnym dostępnym pod adresem: <http://www.polsatnews.pl> w postaci billboardów graficznych umieszczonych na górnej części strony internetowej w formacie Megabillboard³, zawierających treść w/w oświadczenia, czcionką Arial 14 pt w kolorze czarnym, interlinia 1,5, wyodrębnione graficznie w ramce koloru czarnego (grubość ramki 2 1/4 pt) o białym tle, pod wyśrodkowanym tytułem „OŚWIADCZENIE KAI GODEK” napisanym czcionką Arial 16 pkt w kolorze czarnym, w liczbie 50 billboardów, w okresie następujących po sobie bezpośrednio 7 dni [wzór oświadczenia stanowi załącznik nr 51 do niniejszego pozwu];

II. w zakresie wniosków dowodowych wnoszę o:

- 1) dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z dokumentów i innych środków dowodowych wskazanych w treści niniejszego pozwu na określone tam okoliczności, w szczególności:

- (i) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: http://www.polsatnews.pl/wideo/kaja-godek-irlandia-to-nie-jest-kraj-katolicki-a-jezeli-ktos-jest-homoseksualista-jest-zboczony_6713495/;
- (ii) płyty DVD zawierającej nagranie fragmentu Programu;

pkt (i)-(ii) na okoliczność ich treści, a w szczególności faktu publicznej wypowiedzi Pozwanej na antenie jednej z największych polskich stacji telewizyjnych w Polsce naruszającej wolność, godność, dobre imię, integralność seksualną oraz prywatność Powodów i Powódek, w szczególności faktu użycia przez Pozwaną sformułowania, że osoby homoseksualne są zboczone;

- (iii) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://natemat.pl/239701,kaja-godek-ostro-o-homoseksualistach-to-dla-mnie-potworne-sa-zboczeni>;
- (iv) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://kobieta.wp.pl/kaja-godek-irlandia-nie-moze-nazywac-sie-krajem-katolickim-625811238059649a>;
- (v) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.tokfm.pl/Tokfm/7,103454,23482267,godek-nazwala-homoseksualistow-zboczcencami-teraz-skarzy-sie.html>;

---

³ Reklama graficzna umieszczana w górze strony www, wycentrowana, pod nagłówkiem strony, rozmiar 970x300 pikseli, pojemność do 40 kB.

- (vi) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://wiadomosci.wp.pl/kaja-godek-skrytykowala-referendum-w-irlandii-to-jest-chore-6256602527749761v>;
- (vii) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.facebook.com/sokzburaka/videos/2224783471089002/>;
- (viii) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.facebook.com/osrodek.monitorowania/videos/kaja-godek-premier-irlandii-jest-zbocze%C5%84cem/739958672845935/>;
- (ix) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://oko.press/wszyst-dewiacje-w-jednym-irlandia-to-nie-katolicki-kraj-bo-ma-zboczonego-premiera-geja/>;
- (x) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://wolnosc24.pl/2018/05/31/kaja-godek-ostro-o-irlandii-jezeli-tam-premierem-jest/>;
- (xi) wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,23781444,skandaliczne-slowa-biaszczaka-o-marszu-rownosci-sodomici.html>
- (xii) wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://lublin.wyborcza.pl/lublin/7,48724,23980484,wojewoda-o-marszu-rownosci-to-zboczenia-dewiacje-i-wynaturzenia.html>
- (xiii) zdjęcia z dnia 8 października 2018 roku wykonanego przy ul. Al. 3 Maja w Warszawie w dzielnicy Powiśle, róg ulicy Kruczkowskiego 8 zawierającego plakat „Gazety Polskiej”

pkt (iii)-(xiii) na okoliczność ich treści, a w szczególności faktu opublikowania wypowiedzi Pozwanej naruszającej dobra osobiste Powodów i Powódek w szeregu internetowych portali informacyjnych i w portalach społecznościowych, skali naruszeń dóbr osobistych Powodów i Powódek, a ponadto wzrostu skali homofobicznej mowy nienawiści po wypowiedzi Pozwanej;

- (xiv) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://zycierodzina.pl/o-nas/>;
- (xv) informacji odpowiadającej odpisowi aktualnemu z rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki dla Fundacji Życie i Rodzina;

pkt (xiv)-(xv) na okoliczność ich treści, a w szczególności faktu, że Pozwana jest działaczką społeczną, w tym członkiem zarządu Fundacji Życie i Rodzina, a także faktu, że wypowiedź Pozwanej stanowiła odzwierciedlenie szerszej postawy – mowy nienawiści Pozwanej wobec osób o orientacji homoseksualnej;

- (xvi) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.teatr-rozrywki.pl/projekty/obserwatorium-artystyczne-entree/272-michal-korchowiec.html>;
- (xvii) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.polishdocs.pl/pl/rezyser/3464/>;

- (xviii) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://barabaszdebska.pl/zespol/>;
- (xix) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://audycje.tokfm.pl/podcast/Cykl-Kobiety-bez-szafy-1-Emilia-Barabasz-prawniczka/55924>;
- (xx) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://mnw.org.pl/o-nas/zespol/>;
- (xxi) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://mnw.org.pl/o-nas/>;
- (xxii) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://weekend.gazeta.pl/weekend/1,152121,19216365,corka-pamietasz-dzien-mojego-coming-outu-matka-pomyslalam.html>;
- (xxiii) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://m.newsweek.pl/styl-zycia/rodzice-homoseksualistow-jak-pogodzili-sie-z-orientacja-swoich-dzieci,artykuly.374729.1.html>;
- (xxiv) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://homiki.pl/index.php/2013/01/wielka-polityka-i-dzialania-oddolne/>;
- (xxv) wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.radioeins.de/programm/sendungen/modo1619/warschau/love-does-not-exclude.html>;
- (xxvi) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://queer.pl/amp/news/199207/martyna-wojciechowska-sojuszniczy-lgbt-milosc-nie-wyklucza>;
- (xxvii) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://queer.pl/artykul/201164/chcemy-dzielic-sie-nasza-radoscia-z-innymi>;
- (xxviii) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.ptpa.org.pl/o-nas/misja/>;
- (xxix) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.ptpa.org.pl/o-nas/zespol/karolina-kedziora/>;
- (xxx) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.inp.pan.pl/kadra/witold-klaus/>;
- (xxxi) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/kpo/osoba/dr-witold-klaus>;
- (xxxii) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.wysokieobcasy.pl/wysokieobcasy/7,127763,23592125,teczy-nie-da-sie-spalic.html>;
- (xxxiii) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.vogue.pl/a/chcemy-stanac-na-slubnym-kobiercu>;
- (xxxiv) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: http://wyborcza.pl/1,76842,14113117,Polska_jest_tutaj_Ide_w_Paradzie_Rownosci_bo_jestem.html;

- (xxxv) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<http://www.filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=11134569>;
- (xxxvi) wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<https://dziennikpolski24.pl/kieslowski-w-podrozy-do-indonezji/ar/11601276>;
- (xxxvii) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
http://teatrdramatyczny.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1179:julian-potrzebny&catid=78&Itemid=290;
- (xxxviii) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<http://www.ptpa.org.pl/o-nas/zespol/krzysztof-smiszek/>;
- (xxxix) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<http://urbanik.bio.wpia.uw.edu.pl/>;
- (xl) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
http://weekend.gazeta.pl/weekend/1,152121,17717506,Osobom_homo_seksualnym_oferuje_sie_obchodzenie_prawa.html;
- (xli) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
http://wyborcza.pl/1,76842,17584767,Trafil_urzad_na_geja.html;

pkt (xvi)-(xli) na okoliczność ich treści, a w szczególności faktu uzasadniającego przysługiwanie Powodom i Powódkom legitymacji czynnej w niniejszym postępowaniu, że Powodowie i Powódki są osobami o orientacji homoseksualnej lub biseksualnej oraz wyrażających ten fakt okoliczności zakresu podejmowanych przez Powodów i Powódki działań w walce o akceptację dla związków osób tej samej płci w Polsce, faktu członkostwa niektórych Powodów i Powódek w organizacjach pozarządowych działających na rzecz wprowadzenia równości małżeńskiej w Polsce oraz specjalizujących się w przeciwdziałaniu dyskryminacji, faktu wykonywania przez niektórych Powodów i Powódki zawodów zaufania publicznego;

- (xlii) oświadczenia Powodów i Powódek ad 1 – ad 16 w przedmiocie naruszenia ich dóbr osobistych na skutek wypowiedzi Pozwanej na okoliczność ich treści, a w szczególności na okoliczność odbioru przez nich wypowiedzi Pozwanej wyrażonej w programie „*Tak czy Nie*” na antenie Telewizji Polsat News, faktu naruszenia dóbr osobistych Powodów i Powódek, bezpośredniego sposobu oddziaływania wypowiedzi Pozwanej na dobra osobiste Powodów i Powódek;
- (xliii) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<https://www.newsweek.pl/polska/homoseksualizm-dewiacja-skandaliczna-wystawa-w-opocznie/85qgye8>;
- (xliv) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<http://www.tokfm.pl/Tokfm/7,103085,20623436,w-opocznie-wystawa-na-temat-szkodliwosci-homoseksualizmu.html>;
- (xlv) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<https://www.poliityka.pl/tygodnikpoliityka/spoleczenstwo/1691198.1,kaja-godek-domaga-sie-listy-wykladowcow-od-gender-bardzo-jej-wspolczuje.read?page=2&moduleId=4686>;

(xlvi) wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://natemat.pl/247451.kim-jest-kaja-godek-tlumaczy-kto-odpowiada-za-pedofilie-w-kosciele>;

pkt (xliii)-(xlvi) na okoliczność ich treści, a w szczególności faktu, że wypowiedź Pozwanej stanowiła odzwierciedlenie szerszej postawy – mowy nienawiści Pozwanej wobec osób o orientacji homoseksualnej, a zatem tego, że zachowania Pozwanej powinny być oceniane w szerokim kontekście prezentowanych przez nią treści i postaw;

(xlvii) wpisu Pozwanej z dnia 9 października 2018 roku w portalu społecznościowym Twitter na okoliczność jego treści.

- 2) na podstawie art. 299 k.p.c. o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z przesłuchania Powodów i Powódek w charakterze strony na okoliczność odbioru przez nich wypowiedzi Pozwanej wyrażonej w programie „*Tak czy Nie*” na antenie Telewizji Polsat News, faktu naruszenia dóbr osobistych Powodów i Powódek, bezpośredniego sposobu oddziaływania wypowiedzi Pozwanej na dobra osobiste Powodów i Powódek;
- 3) na podstawie art. 278 § 1 k.p.c. dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych z zakresu następujących specjalności:
  - (a) biegłego z dziedziny językoznawstwa w celu ustalenia:
    - (i) czy w świetle reguł języka polskiego Wypowiedź Pozwanej może być odczytywana przez osobę o orientacji homoseksualnej za dotyczącą jej mimo nie wymienienia w Wypowiedzi indywidualnych adresatów wypowiedzi z imienia i nazwiska?
    - (ii) czy w świetle reguł języka polskiego określenie „zбочony” jest uznawane w języku polskim za obelżywe i znieważające?
    - (iii) czy w świetle reguł języka polskiego przeciętny odbiorca władający językiem polski jako językiem ojczystym może odczytywać Wypowiedź Pozwanej jako dotyczącą każdej osoby o orientacji homoseksualnej mimo nie wymienienia w Wypowiedzi indywidualnych adresatów wypowiedzi z imienia i nazwiska?
  - (b) psychologia w celu ustalenia:
    - (i) wpływu i potencjalnych skutków użytego przez Pozwaną w odniesieniu do osób homoseksualnych określenia „zбочony” na zdrowie psychiczne i fizyczne osób o orientacji homoseksualnej, w tym ich funkcjonowanie i relacje w społeczeństwie;
    - (ii) czy z perspektywy psychologicznej określenie „zбочony” może być uznane za wyraz homofobicznej mowy nienawiści, a jeśli tak, to jaki wpływ ma taka homofobiczna mowa nienawiści na Wypowiedź Pozwanej na kształtowanie się opinii społecznej na temat osób o orientacji homoseksualnej i ich społeczne funkcjonowanie, w tym na proces wykształcania się stereotypów i uprzedzeń wobec osób o orientacji homoseksualnej.

- III. zasądzenie od Pozwanej na rzecz Powodów i Powódek zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych;
- IV. stosownie do art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c. wskazują, że strony nie podjęły próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu z uwagi na to że Pozwana publicznie oświadczyła że podtrzymuje swoje słowa oraz ze względu na charakter i przedmiot niniejszej sprawy, a także charakter naruszeń dokonanych przez Pozwaną. Powodowie i Powódki stwierdzili, że podjęcie jakichkolwiek prób mediacji i innych sposobów pozasądowego rozwiązania sporu będzie bezcelowe, co zresztą potwierdziła Pozwana w swoim wpisie z dnia 9 października 2018 roku w portalu społecznościowym Twitter wskazując, że podtrzymuje swoją wypowiedź;

UZASADNIENIE

I. WPROWADZENIE – STAN FAKTYCZNY

2. Niniejsze powództwo dotyczy roszczeń Powodów i Powódek z tytułu naruszenia ich dóbr osobistych przez Pozwaną. Na skutek wypowiedzi Pozwanej, że osoby o orientacji seksualnej są „zбочzone”, wyrażonej na antenie jednej z największych polskich stacji telewizyjnych w Polsce, doszło do bezprawnego naruszenia dóbr osobistych Powodów i Powódek w postaci wolności, godności, dobrego imienia (czci), integralności seksualnej oraz prywatności.
  3. Treść wypowiedzi Pozwanej poza faktem, że stanowi naruszenie dóbr osobistych Powodów i Powódek jest także zdaniem Powodów jednoznacznym przejawem homofobicznej mowy nienawiści, która nie korzysta z ochrony jako przekraczająca granice wolności słowa i naruszająca godność osób homoseksualnych.
  4. Tak obraźliwa i upokarzająca wypowiedź Pozwanej w sposób bezpośredni dotyka Powodów i Powódki jako osoby o orientacji homoseksualnej lub biseksualne. Powodowie i Powódki to między innymi osoby wykonujące zawody zaufania publicznego, członkowie organizacji pozarządowych działających na rzecz wprowadzenia równości małżeńskiej w Polsce, walczących o akceptację dla związków tej samej płci w Polsce czy też działających na rzecz organizacji specjalizujących się w przeciwdziałaniu dyskryminacji.
  5. Niniejszym pozwem Powodowie i Powódki domagają się nakazania Kai Godek zaniechania dalszego rozpowszechniania wypowiedzi naruszających ich dobra osobiste oraz złożenia oświadczenia zawierającego przeprosiny jako adekwatnego środka usunięcia skutków tych naruszeń.
- A. Wypowiedź Pozwanej naruszająca dobra osobiste Powodów i Powódek**
6. W dniu 30 maja 2018 roku na antenie telewizji ogólnopolskiej Polsat News został wyemitowany program „*Tak czy Nie*” („**Program**”), w którym gośćmi prowadzącej Agnieszki Gozdyry były Pozwana oraz była posłanka Katarzyna Piekarska. Dyskusja w Programie dotyczyła przeprowadzonego w dniu 25 maja 2018 roku w Irlandii referendum w przedmiocie liberalizacji przepisów aborcyjnych.
  7. W Programie Pozwana stwierdziła, że osoby homoseksualne „są zбочzone”:
    - (i) najpierw podkreśliła, że „*Irlandia nie może być określana jako kraj katolicki, jeżeli tam premierem jest zadeklarowany gej, który obnosi się ze swoją dziwną orientacją*”;

- (ii) na pytanie prowadzącej Program „co to znaczy”, Pozwana odparła, że „[obnosi] **swoje zboczenie publicznie ludziom**”;
- (iii) po czym prowadząca zapytała Pozwanej „*mówi pani, że jeżeli ktoś jest homoseksualny to jest zboczony?*”, na co Pozwana opadła „***to jest zboczony, tak, tak***”;
- (iv) dalej Pozwana kontynuowała „*jeżeli premier Irlandii deklaruje w mediach, że ma partnera seksualnego, jeżeli to jest przyjmowane jako normalne*” „*dla mnie też to jest straszne (...) dla mnie to też jest potworne, że taki kraj określa się mianem katolickiego*”.

8. Opisywana wypowiedź Pozwanej została następnie opublikowana i wciąż jest dostępna w portalu informacyjnym <http://www.polsatnews.pl/> w postaci materiału wideo, a następnie w innych internetowych portalach informacyjnych oraz w mediach społecznościowych.

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: http://www.polsatnews.pl/wideo/kaja-godek-irlandia-to-nie-jest-kraj-katolicki-a-jezeli-ktos-jest-homoseksualista-jest-zboczony_6713495/

Dowód: płyta DVD zawierająca nagranie fragmentu Programu

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://natemat.pl/239701,kaja-godek-ostro-o-homoseksualistach-to-dla-mnie-potworne-sa-zboczeni>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://kobieta.wp.pl/kaja-godek-irlandia-nie-moze-nazywac-sie-krajem-katolickim-6258111238059649a>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.tokfm.pl/Tokfm/7,103454,23482267,godek-nazwala-homoseksualistow-zboczenkami-teraz-skarzy-sie.html>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://wiadomosci.wp.pl/kaja-godek-skrytykowala-referendum-w-irlandii-to-jest-chore-6256602527749761v>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.facebook.com/sokzburaka/videos/2224783471089002/>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.facebook.com/osrodek.monitorowania/videos/kaja-godek-premier-irlandii-jest-zbocze%C5%84cem/739958672845935/>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://oko.press/wszysti-dewiacje-w-jednym-irlandia-to-nie-katolicki-kraj-bo-ma-zboczonego-premiera-geja/>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://wolnosc24.pl/2018/05/31/kaja-godek-ostro-o-irlandii-jezeli-tam-premierem-jest/>

B. Strony niniejszego postępowania

9. Pozwana – Kaja Godek jest znaną w Polsce działaczką społeczną, a także członkinią zarządu Fundacji Życie i Rodzina, który to podmiot, jak sam informuje na swojej stronie internetowej, walczy przeciwko „*rozszerzaniu się dewiacji seksualnych*”.

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://zycierodzina.pl/o-nas/>

Dowód: informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki dla Fundacji Życie i Rodzina

10. Powodowie i Powódki są osobami o orientacji homoseksualnej lub biseksualnej. Są także osobami wykonującymi zawody zaufania publicznego, zaangażowanymi społecznie w działalność na rzecz osób homoseksualnych lub członkami organizacji pozarządowych działających na rzecz wprowadzenia równości małżeńskiej w Polsce oraz specjalizujących się w przeciwdziałaniu dyskryminacji [zob. szerzej pkt II. E niniejszego pozwu].

II. PODSTAWA PRAWNA ROSZCZEŃ POWODÓW

A. Uwagi wprowadzające – istota sporu

11. Na skutek wypowiedzi Pozwanej wyrażonej w Programie doszło do bezprawnego naruszenia dóbr osobistych Powodów i Powódek w postaci **wolności, godności, dobrego imienia (czci), integralności seksualnej oraz prywatności**.
12. Pozwana wielokrotnie i stanowczo stwierdziła, że osoby o orientacji homoseksualnej są „zbożone”, co bezsprzecznie nie mieści się w granicach dozwolonej wypowiedzi.
13. W orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że ocena czy doszło do naruszenia dobra osobistego musi być dokonywana z zastosowaniem kryteriów obiektywnych. Odnosi się to zarówno do podmiotu, który twierdzi, że doszło do naruszenia jego dobra osobistego i poszukuje ochrony prawnej, jak i do naruszcyciela⁴. Podkreśla się zwłaszcza, że *„[d]okonując oceny, czy dane zachowanie stanowi naruszenie dobra osobistego osoby trzeciej należy odwoływać się do poglądów panujących w społeczeństwie, posługiwać się abstrakcyjnym wzorcem <<przeciętnego obywatela>>, nie zaś opierać się jedynie na jednostkowych i subiektywnych z natury rzeczy odczuciach i przeżyciach poszczególnych osób, w tym samego sprawcy i pokrzywdzonego [wyr. wł. pełnom.]”*⁵. W ramach obiektywnej koncepcji ochrony dóbr osobistych, interpretacja treści wypowiedzi stanowiących potencjalne źródło naruszenia dóbr osobistych powinna być dokonywana w świetle **ogólnie obowiązujących reguł znaczeniowych języka**, przy przyjęciu standardu „przeciętnego i rozsądnego odbiorcy”. Konkretnie sformułowania wskazywane jako źródło naruszenia dóbr osobistych powinny być analizowane zarówno w kontekście znaczeniowym całej wypowiedzi, jak i przy uwzględnieniu towarzyszących jej okoliczności zewnętrznych⁶. W celu ustalenia, czy dobro osobiste danej osoby zostało naruszone, niezbędne jest dokonanie analizy danego zachowania z punktu widzenia powszechnej oceny społecznej⁷.
14. Cytowane określenie użyte przez Pozwaną jest niewątpliwie ujemnie nacechowane, a jego wydźwięk i odbiór społeczny jest jednoznacznie negatywny. Co więcej, sformułowanie to jest obraźliwe, upokarzające i funkcjonuje w słowniku potocznym jako

⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 2 grudnia 2014 r., I ACa 780/14, LEX nr 1623930.

⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 kwietnia 2013 r., I ACa 1196/12, LEX nr 1315722, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 22 maja 2015 r., I ACa 193/15, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 12 lutego 2015 r., I ACa 724/14, LEX nr 1746362 oraz Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30 kwietnia 2015 r., I ACa 1093/14, LEX nr 1740628.

⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 listopada 2014 r., VI ACa 269/14, Legalis nr 1241807.

⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 27 maja 2013 r., I ACa 12/13, Legalis nr 723121.

określenie wulgarne⁸. W opinii społecznej „zбочony” oznacza „nienormalny”, „dewiacyjny”, „zaburzony”. Podkreśla się, że:

- (i) „<<Zboczeniec>> (...) nie jest pojęciem określającym homoseksualistów. Jest to pejoratywne określenie osoby o odmiennych od ustalonych przez większość społeczeństwa jako <<normalne>> upodobaniach seksualnych (ekshibicjonizm, fetyszizm, sado-masochizm, etc.) i nie może być używane w stosunku do homoseksualistów, ponieważ homoseksualizm jest orientacją a nie upodobaniem seksualnym”⁹;
- (ii) „<<Zboczeniec>> to w powszechnym odbiorze osoba z zaburzeniami na tle seksualnym”¹⁰.

15. Potwierdzają to także przykładowe jednoznacznie negatywne opinie internautów zamieszczone pod artykułami czy też nagraniami wideo przedstawiającymi wypowiedź Pozwanej:

- (i) „jak można nazwać człowieka z inną orientacją, zboczeńcem”;
- (ii) „homoseksualiści i Premier Irlandii powinni podać [słowo niecenzuralne] do sądu za obrażanie osób o innej orientacji seksualnej”;
- (iii) „uwazam, że każdy powinien być odpowiedzialny za swoje słowa, ta pani obraziła człowieka, który jest na wysokim stanowisku w Irlandii”;
- (iv) „dla mnie nie jest człowiekiem ten, który mówi o innym, że jest zboczeńcem”;
- (v) „ciekawa jestem, jak na takie znieśławienie osoby bądź co bądź publicznej zareagowałby prokurator”;
- (vi) „za tą wypowiedź premier Irlandii powinien ją pozwać”¹¹.

16. Orientację seksualną definiuje się jako „kierunek uczuć bądź zachowań seksualnych skierowanych do osób płci przeciwnej (heteroseksualność), tej samej (homoseksualność) oraz kombinację obu (biseksualność)”¹². Definicje terminu orientacja seksualna zawierają w sobie zwykle opis stanu psychicznego oraz behawioralny wymiar orientacji seksualnej. Polskie Towarzystwo Seksuologiczne wskazuje, że orientacja seksualna jest współcześnie definiowana jako pociąg erotyczny i uczuciowy wobec mężczyzn, kobiet lub obu płci¹³. Z kolei w międzynarodowym prawie praw człowieka orientację seksualną definiuje się jako zdolność każdej osoby do rozwinięcia głębokiego uczuciowego, emocjonalnego i seksualnego pociągu oraz intymnych i seksualnych związków z osobami innej płci lub tej samej płci lub różnych płci¹⁴.

⁸ <https://sjp.pwn.pl/szukaj/zboczeniec.html> oraz <https://sjp.pwn.pl/sjp/zбочony;2544959.html>.

⁹ https://zapytaj.onet.pl/Category/001.005/2.3549892,Jakie_znacie_okreslenia_homoseksualistow.html.

¹⁰ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 31 marca 2015 roku, VI ACa 558/14, Legalis nr 1285155.

¹¹ Komentarze od pkt (ii) do (xi) zamieszczone pod wideo z wypowiedzią Pozwanej dostępnym pod adresem: <https://www.facebook.com/sokzburaka/videos/2224783471089002/>.

¹² M. Kowalska (tłum.), „Definiowanie i pomiar orientacji seksualnej – przegląd”, tekst oryginalny: “Defining and Measuring Sexual Orientation: A Review”, „Archives of Sexual Behavior”, 1997, Vol. 26, No. 6, <http://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/PBE/article/viewFile/PBE.2015.054/8983>.

¹³ <http://pts-seksuologia.pl/sites/strona/59/stanowiskopts-na-lemat-zdrowia-osob-o-orientacji-homoseksualnej>.

¹⁴ https://kph.org.pl/publikacje/b-y_zasady.pdf.

17. Jednocześnie brak jest jakichkolwiek przesłanek, w tym naukowych, aby homoseksualność klasyfikować jako dewiację czy też zaburzenie preferencji seksualnych. Nie wymienia się go w żadnej z dwóch uznawanych klasyfikacji medycznych, tj. Diagnostycznym i Statystycznym Podręczniku Zaburzeń Psychiczych („DSM-V”) oraz Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych („ICD-10”). W klasyfikacji ICD-10 znalazło się nawet zastrzeżenie, że orientacji seksualnej nie należy uważać za zaburzenie¹⁵. Co więcej, Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne uznało homoseksualność za normalny wariant ludzkiej seksualności¹⁶. Tym samym wypowiedź Pozwanej pozbawiona jest jakichkolwiek podstaw, przez co jest nieprawdziwa i stygmatyzująca.
18. Na marginesie wskazać należy, że wypowiedź Pozwanej buduje jednocześnie homofobiczną narrację, która w sposób dotkliwy rani osoby o orientacji homoseksualnej. Rozpowszechnianie pejoratywnych określeń w odniesieniu do orientacji homoseksualnej prowadzi do stygmatyzacji osób z nią się utożsamiających, do ich wykluczenia ze społeczeństwa oraz do poczucia wyobcowania. To z kolei ma bezpośrednie przełożenie na dobrostan psychiczny osób należących do mniejszości seksualnych¹⁷. Powyższe znajduje potwierdzenie w stanowisku Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego, które zostało zaaprobowane także przez Polskie Towarzystwo Psychologiczne, w którego apelu czytamy: „[z]decydowanie sprzeciwiamy się powielaniu przez polityków i publicystów opinii na temat osób homoseksualnych, nie znajdujących poparcia we współczesnych badaniach, a także wyrażamy głęboki niepokój o społeczne konsekwencje tego rodzaju działań. Zwracamy uwagę, że reprodukcja uprzedzeń wobec tych osób może skutkować pogorszeniem jakości psychicznego i fizycznego funkcjonowania znaczącej części społeczeństwa (przykładem mogą być próby samobójcze osób prześladowanych na tle homofobicznym). Reprodukowanie uprzedzeń przyczynia się także do pogłębiania szkodliwych podziałów społecznych oraz do wzrostu postaw nienawiści wobec osób będących członkami naszego społeczeństwa, co grozi głęboką dezintegracją tego społeczeństwa”¹⁸.
19. Wypowiedź Pozwanej uruchamia zatem i rozszerza skalę homofobicznej mowy nienawiści, pogłębia nieusprawiedliwione i bezprawne postawy w społeczeństwie. Przykładem tego są wypowiedzi internatów zamieszczane pod materiałami wideo zawierającymi wypowiedź Pozwanej:
- (i) *„[k]obieta ma racie homoseksualiści to zbrodniecy to ciężko chorzy ludzie to najdelikatniejsze określenie ,wśród zwierząt nie widzi się tego typu zachowań . mówią że człowiek ma rozum i tym się różni od zwierzęcia”;*

---

¹⁵ S. Pużyński, J. Wciórka (red.), „Klasyfikacja zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w ICD-10: Opisy kliniczne i wskazówki diagnostyczne”, Kraków–Warszawa, Uniwersyteckie Wydawnictwo Medyczne „Vesalius”, Instytut Psychiatrii i Neurologii, 2000, s. 185, ISBN 83-85688-25-0.

¹⁶ J. Drescher, *Queer Diagnoses, “Parallels and Contrasts in the History of Homosexuality, Gender Variance, and the Diagnostic and Statistical Manual”*, „Archives of Sexual Behavior”, 39 (2), s. 427–460, 2010, DOI: 10.1007/s10508-009-9531-5. PMID: 19838785.

¹⁷ R. Kowalczyk, L. Starowicz (red.), „LGB. Zdrowie psychiczne i seksualne”, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa, 2016, tak też: G. Iniewicz, B. Grabski, M. Mijas, „Zdrowie psychiczne osób homoseksualnych i biseksualnych – rola stresu mniejszościowego” [w:] Psychiatria Polska, 2012, tom XLVI, nr 4, s. 649-663.

¹⁸ <http://pts-seksuologia.pl/sites/strona/59/stanowiskopts-na-temat-zdrowia-osob-o-orientacji-homoseksualnej>.

- (ii) „człowiek homoseksualny jest chory jak można go hołubić z tą chorobą powinien się ukrywać ja bym nie chciała takiego Prezydenta a kto by grał za pierwszą damę”;
- (iii) „(...) czy to nie o wolność słowa tak zaciekle walczyliście? Niedługo zaczniecie wmawiać ludziom że związek człowieka z psem to normalność”;
- (iv) „[z] punktu widzenia heteroseksualnego mężczyzny związki homoseksualne są nienormalne i zboczone”;
- (v) „[b]o to jest zboczenie, ale to sprawa tego zboczonego jeśli mu z tym dobrze”
- (vi) „[p]rawdę mówi. Trzeba nazwać rzeczy po imieniu a zboczeńca zboczeńcem. Amen”¹⁹;
- (vii) „Godek atakowała głównie homoseksualnych mężczyzn , zpominała powiedzieć że homoseksualne są również kobiety , i jedno i drugie to patologia , ale nie powinna tworzyć obrazu ze problem nie dotyczy kobiet”²⁰.

20. Homofobiczna mowa nienawiści wyrażona przez Pozwaną miała istotny wpływ na powtarzanie takiej homofobicznej mowy nienawiści w przestrzeni społecznej, a co wyrażają analogiczne i następujące po wypowiedzi Kai Godek wypowiedzi sformułowane przez:

- (i) ministra obrony narodowej Mariusza Błaszczaka, który w programie telewizyjnym nazwał Marsz Równości w Poznaniu „paradą sodomitów, którzy próbują narzucić swoją interpretację praw i obowiązków obywatelskich na innych”²¹;
- (ii) wojewodę lubelskiego Przemysława Czarnka, który w odniesieniu do Marszu Równości w Lublinie podkreślił: „[n]ie promujemy zboczeń, dewiacji i wynaturzeń”;
- (iii) „Gazetę Polską” która na plakacie stanowiącym komentarz do filmu „Kler” zrównała osoby orientacji homoseksualnej z nazizmem i komunizmem (plakat p.t. „Kler Wyszyński, Wojtyła, Popiełuszko, Kołbe. Nasz skarb w walce z nazizmem, komunizmem, lbgq i islamistami”.

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,23781444,skandaliczne-slowa-blaszczaka-o-marszu-rownosci-sodomici.html>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://lublin.wyborcza.pl/lublin/7,48724,23980484,wojewoda-o-marszu-rownosci-to-zboczenia-dewiacje-i-wynaturzenia.html>

Dowód: zdjęcie z dnia 8 października 2018 roku wykonane przy ul. Al. 3 Maja w Warszawie w dzielnicy Powiśle, róg ulicy Kruczkowskiego 8 zawierające plakat „Gazety Polskiej”

¹⁹ Komentarze od pkt (i) do (xii) zamieszone pod wideo z wypowiedzią Pozwanej dostępnym pod adresem: <https://www.facebook.com/sokzburaka/videos/2224783471089002/>

²⁰ Komentarz pod artykułem dostępnym pod adresem: <https://natemat.pl/239701,kaja-godek-ostro-o-homoseksualistach-to-dla-mnie-potworne-sa-zboczeni>.

²¹ <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,23781444,skandaliczne-slowa-blaszczaka-o-marszu-rownosci-sodomici.html>.

B. Dobra osobiste osób fizycznych

21. Zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.
22. Przyjmuje się, że katalog dóbr osobistych nie ma charakteru statycznego, lecz otwarty i dynamiczny. Ponieważ podstawowym kryterium wyodrębnienia dóbr osobistych jest odczucie społeczne, wraz ze zmianą postaw społecznych i akceptacją innych wartości uzyskują one przymiot dóbr osobistych²².

C. Naruszenie dobrego imienia (czci)

23. W czci człowieka wyróżnia się dwie jej strony:
- (i) **stronę wewnętrzną**, nazywaną **godnością osobistą**, obejmującą wyobrażenie człowieka o własnej wartości oraz oczekiwanie szacunku ze strony innych ludzi;
  - (ii) **stronę zewnętrzną**, oznaczającą **dobrą sławę**, dobrą opinię innych ludzi, szacunek, którym obdarza daną osobę otoczenie²³.
24. Cześć, dobre imię, dobra sława człowieka są pojęciami obejmującymi wszystkie dziedziny jego **życia osobistego, zawodowego i społecznego**²⁴.
25. Naruszenie godności polega z reguły na ublżeniu komuś lub obraźliwym zachowaniu wobec niego, może wiązać się również z zachowaniami zmierzającymi do poniżenia człowieka albo pozbawienia go równej pozycji z innymi (dyskryminację) także z uwagi na jego cechy fizyczne (np. niepełnosprawność), narodowość, płeć, rasę czy **orientację seksualną**²⁵. Zaś naruszenie dobrego imienia polega na pomówieniu o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć tę osobę w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności. Chodzi zarówno o rozpowszechnianie wiadomości określonej treści, która stanowi zarzut pod adresem jednostki, jak i wyrażanie ujemnej oceny jej działalności²⁶.
26. Co istotne, naruszenie czci może nastąpić zarówno publicznie, jak i prywatnie, w wypowiedzi ustnej lub pisemnej albo przekazanej innym nośnikiem informacji, może nastąpić w wywiadzie, felietonie lub innej publikacji prasowej, książce, orzeczeniu sądowym, piśmie procesowym, wykładzie uniwersyteckim, liście, rozmowie, blogu albo komentarzu internetowym²⁷.
27. Wypowiedź Pozwanej przedstawiona w Programie narusza cześć Powodów i Powódek zarówno w aspekcie wewnętrznym jak i zewnętrznym.

---

²² Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2004 roku, I CK 484/03, Legalis nr 65944.

²³ M. Pazdan, Komentarz do art. 23 k.c. [w:] M. Safjan (red.), „System Prawa Prywatnego, Prawo cywilne – część ogólna”, Wyd. 2, Warszawa, 2012, Legalis.

²⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1971 roku, II CR 455/71, LEX nr 1344.

²⁵ P. Księżak, Komentarz do art. 23 k.c. [w:] P. Księżak, M. Pyziak-Szafnicka (red.), „Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna”, wyd. II, Warszawa, 2014, LEX.

²⁶ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1971 roku, II CR 455/71, LEX nr 1344.

²⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2012 roku, V CSK 109/11, LEX nr 1168724.

28. **Po pierwsze**, nie ulega wątpliwości, że użycie obraźliwego i deprecjonującego sformułowania jakoby osoby o orientacji homoseksualnej były zboczone, stanowi istotne naruszenie godności osobistej Powodów i Powódek.
29. W literaturze podnosi się, że negatywne spostrzeganie jakiejś grupy, do czego prowadzą wypowiedzi takie jak Pozwanej, mogą prowadzić do ukształtowania się negatywnego spostrzegania siebie²⁸.
30. Co więcej, wśród źródeł zagrożenia związanych z funkcjonowaniem w środowisku, które jest niechętnie nastawione wobec mniejszości seksualnych, wymienia się zagrożenia związane z podważaniem wartości tożsamości społecznej. Jak wskazuje się w literaturze „**[t]en typ zagrożenia związany jest z podważaniem i pozbawianiem wartości członków danej grupy mniejszościowej**, np. uznawanie homoseksualistów za rozwiązłych, niekompetentnych, niemoralnych itp. [wyr. wł. pełnom.]”²⁹. Do tej samej kategorii deprecjonujących określeń należy również sformułowanie użyte przez Pozwaną w wypowiedzi stanowiącej podstawę przedmiotowej sprawy.
31. **Po drugie**, sformułowanie to w obiektywnym odbiorze narusza także dobre imię Powodów i Powódek w aspekcie zewnętrznym. Wypowiedź, że osoby o orientacji homoseksualnej są zboczone, niewątpliwie stawia Powodów i Powódki w jednoznacznie negatywnym świetle, godząc w ich dobre imię także w życiu zawodowym. Wypowiedź Pozwanej ze względu na swój charakter dotyczy także każdego z Powodów i każdą z Powódek indywidualnie, a w związku z faktem, że część z Powodów i Powódek wykonuje zawody zaufania publicznego tym bardziej narażeni są oni na utratę dobrego imienia, które przy wykonywaniu tych zawodów jest kluczowe.
32. W analogicznej sprawie, w której powód (osoba o orientacji homoseksualnej) dochodził roszczeń w związku z używaniem wobec niego sformułowania „pedał” sądy obu instancji jednoznacznie uznały, że:
- (i) **„uporczywe, wielokrotne posługiwanie się w stosunku do niego [Powoda – przyp. wł. pełnom.] słowem <<pedał>>, mające na celu upokorzenie i zdeprecjonowanie jego osoby, stanowiło istotne naruszenie jego godności osobistej, czci i dobrego imienia. Stanowiło również celowe dotkliwe wkraczanie w sferę osobistych przeżyć powoda, naruszało jego prawo do prywatności życia osobistego a także wolności wyboru sposobu życia zgodnego z własnym upodobaniem, w tym wyboru partnera życiowego (...);**
  - (ii) **„nie można uznać, że normą społecznie akceptowalną jest nazywanie homoseksualistów - <<pedałami>>, a także, że powszechnie komentowane jest w społeczeństwie życie seksualne ludzi. Upokarzanie człowieka poprzez krytykowanie jego odmienności seksualnej godzi w jedną z najbardziej delikatnych sfer życia człowieka”;**
  - (iii) **„treści wypowiedzi pozwanej stanowią typowy przejaw tzw. mowy nienawiści wobec osób homoseksualnych, niezależnie już od istniejącego między stronami konfliktu sąsiedzkiego. <<Mowa nienawiści>> zmierza do utrwalenia negatywnego i nieprawdziwego wizerunku osób homoseksualnych w opinii publicznej, a osoby, które atakują innych z powodu tych właśnie cech dowodzą,**

²⁸ G. Iniewicz, B. Grabski, M. Mijas, „Zdrowie psychiczne osób homoseksualnych i biseksualnych – rola stresu mniejszościowego” [w:] *Psychiatria Polska*, 2012, tom XLVI, numer 4, s. 649-663.

²⁹ G. Iniewicz, B. Grabski, M. Mijas, „Zdrowie psychiczne osób homoseksualnych i biseksualnych – rola stresu mniejszościowego” [w:] *Psychiatria Polska*, 2012, tom XLVI, numer 4, s. 649-663.

że same czerpią zadowolenie z zadanego bólu, przy czym dodatkowo są przekonane o swojej wyższości i dominacji. Termin ten jest blisko powiązany z terminem "homofobia", który w języku potocznym oznacza lęk, niechęć, potępienie lub nienawiść wobec osób o orientacji homoseksualnej. Analizując treść wszelkich inwektyw kierowanych przez pozwaną w stosunku do powoda, Sąd Okręgowy zważył, iż wszystkie zawierały ładunek negatywnych emocji skierowanych w kierunku orientacji seksualnej powoda. Pozwana ani razu nie użyła pod adresem powoda słów o innym zabarwieniu. Oznacza to, zdaniem Sądu Okręgowego, że zamiarem pozwanej było znieważanie powoda i naruszanie jego dóbr osobistych z powodu jego seksualności, a ściślej jego orientacji seksualnej, z pobudek homofobicznych³⁰.

33. Co więcej w cytowanym orzeczeniu, Sąd Apelacyjny w Szczecinie podkreślił, że **„[o]chrona przynależności do płci realizowana na podstawie art. 23 i 24 k.c. w związku z art. 189 k.p.c., na zasadach ogólnych, może być transseksualście udzielona przeciwko osobom, które swoimi działaniami lub zaniechaniami stanowią dla jego dobra zagrożenie lub w nie godzą [wyr. wł. pełnom.]”³¹.**
34. Także w sprawie w której powód dochodził ochrony dóbr osobistych w związku z nazwaniem go „zboceńcem” i „erotomanem” Sąd Okręgowy w Warszawie wskazał, że **„[o]ceniając zdarzenie, w trakcie którego pozwana nazwała powoda <<zboceńcem>> i <<erotomanem>> Sąd uznał, że obiektywnie naruszyło ono dobra osobiste powoda w postaci czci - godności osobistej i dobrego imienia. (...). Pozwana nazywając powoda <<zboceńcem>> i <<erotomanem>> obiektywnie obraziła powoda. <<Zbočenjec>> to w powszechnym odbiorze osoba z zaburzeniami na tle seksualnym, a <<erotoman>> to osoba nadmiernie zainteresowana seksualnością i dążeniem do spełnienia seksualnego. Określenia te są nacechowane pejoratywnie [wyr. wł. pełnom.]”.** Również Sąd Apelacyjny w tej sprawie uznał, że **„[n]iewątpliwie użycie w stosunku do kogokolwiek słów powszechnie uznawanych za pejoratywne, uznać należy za naruszenie jego dóbr osobistych”³².**
35. W orzecznictwie wielokrotnie zajmowano się zagadnieniami dotyczącymi naruszenia dóbr osobistych osób o orientacji homoseksualnej czy też naruszeniami z zakresu sfery życia prywatnego i intymnego:
- (i) Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 13 lutego 2008 roku podkreślił, że **„[d]rażystyczność naruszeń została znacznie zwiększona przez czytelne sugestie dotyczące życia intymnego powoda. Nie ma znaczenia, czy były one prawdziwe czy nie. Ponadto Sąd musi uwzględnić fakt, że **jakkolwiek preferencje seksualne człowieka nie powinny prowadzić do formułowania ocen wartościujących to w konserwatywnym, nietolerancyjnym społeczeństwie mają one miejsce** [wyr. wł. pełnom.]”³³.**

³⁰ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 4 lutego 2010 roku, I ACa 691/2009, Legalis nr 1089005.

³¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 4 lutego 2010 roku, I ACa 691/2009, Legalis nr 1089005.

³² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 31 marca 2015 roku, VI ACa 558/14, Legalis nr 1285155.

³³ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 lutego 2008 r., I ACa 290/07, LEX nr 1641092.

- (ii) kolejno w wyroku z dnia 17 grudnia 2008 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie uznał, że kilkakrotnie powtarzane dosadnie w ocenie samego twórcy określenie osób homoseksualnych – „pedał” jest niewątpliwie określeniem obraźliwym³⁴;
- (iii) co więcej Sąd Okręgowy we Wrocławiu uznał, że w potocznym języku, nazywanie kogoś gejem może być odbierane jako określenie pejoratywne i pogardliwe, zważywszy na okoliczności, w jakich zostało użyte. Stwierdzenie to poniżało powoda w oczach rodziny, zwłaszcza, że kwestia ta była żywo dyskutowana. Doszło zatem niewątpliwie do naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci dobrego imienia³⁵;
- (iv) w innej sprawie Sąd Okręgowy w Warszawie powołując się na art. 23 i 24 k.c. poddał analizie pojęcie „pedofil”, „pedofilia” i „zбочeniec”. Sąd nie miał wątpliwości, że są to określenia dla mężczyzny pejoratywne. Osoby, które posiadają te skłonności oraz osoby zajmujące się pornografią dziecięcą, spotykają się z wyjątkową krytyką społeczną i dezaprobatą³⁶.

36. Także wypowiedź Pozwanej, która określiła osoby o orientacji homoseksualnej mianem „zбочonych” niewątpliwie ma na celu upokorzenie i zdeprecjonowanie nie tylko Powodów i Powódek, lecz także ogółem zbiorowości osób o orientacji homoseksualnej i stanowi istotne naruszenie godności osobistej, czci i dobrego imienia tych osób.

D. Naruszenie prawa do wolności, integralności seksualnej oraz prywatności

37. W doktrynie podkreśla się, że pojęcie wolności na gruncie art. 23 k.c. powinno być rozumiane szeroko, z uwzględnieniem zarówno fizycznej swobody poruszania się, jak i **swobody decydowania przez człowieka o swoich sprawach**, wolności od obawy, strachu, przymusu psychicznego³⁷.
38. Także Sąd Najwyższy wskazał, że szeroko rozumiana wolność ma oparcie konstytucyjne i obejmuje wymienione w art. 47 Konstytucji RP **prawo każdego do decydowania o swoim życiu osobistym**³⁸. W związku z takim pojmowaniem wolności do jej zakresu należy szereg wartości, które są uznawane za odrębne dobra osobiste. Stanowią one przejawy wolności sensu largo: swoboda sumienia, **integralność seksualna, prawo do prywatności, nietykalność osobista**³⁹.
39. W kontekście integralności seksualnej podkreśla się, że stanowi ona element szerszego dobra, jakim jest wolność i można ją określać pojęciem wolności seksualnej⁴⁰. Z uwagi na m.in. konstytucyjne gwarancje godności człowieka (art. 30 Konstytucji RP), integralność (wolność) seksualną jako dobro osobiste należy pojmować szeroko, co w

³⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 grudnia 2008 r., VI ACa 962/08, LEX nr 1641227.

³⁵ Wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 12 grudnia 2013 r., I C 335/10, LEX nr 1848502

³⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 stycznia 2015 r., VI ACa 232/14, Legalis nr 1195508.

³⁷ Por. I. Panowicz-Lipska, Komentarz do art. 23 k.c. [w:] M. Gutowski (red.), „Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-449^{11a}”, Warszawa, 2016, Legalis.

³⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2003 roku, V CK 16/03, Legalis nr 62304.

³⁹ Por. I. Panowicz-Lipska, Komentarz do art. 23 k.c. [w:] M. Gutowski (red.), „Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-449^{11a}”, Warszawa, 2016, Legalis.

⁴⁰ Por. P. Księżak, Komentarz do art. 23 k.c. [w:] P. Księżak, M. Pyziak-Szafnicka (red.), „Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna”, wyd. II, Warszawa, 2014, LEX.

rezultacie oznacza poddanie sankcjom cywilnoprawnym różnych postaci jej naruszeń, nie tylko podobnych do zachowań określonych w art. 445 § 2 k.c.⁴¹.

40. Nie ulega wątpliwości, że wypowiedź Pozwanej stanowiąca ocenę o orientacji homoseksualnej, w szczególności podkreślony przez Pozwaną fakt, że dla niej jest to nienormalne czy też stwierdzenie „*dla mnie też to jest straszne*”, a konsekwencji, użycie sformułowania, że osoby o orientacji homoseksualnej są „zбочzone” godzi także w wolność Powodów i Powódek oraz ich integralność seksualną tj. prawo do swobody decydowania o sobie oraz wolność wyboru sposobu życia zgodnego z własnym upodobaniem, w tym wyboru partnera życiowego bez narażania się na jakiegokolwiek aspekty szykanowania z czyjejkolwiek strony. Pozwana nie jest bowiem legitymowana do tak obraźliwego, upokarzającego i wulgarnego krytykowania orientacji seksualnej Powodów i Powódek.
41. Ponadto, wypowiedź Pozwanej stanowi także naruszenie prywatności Powodów i Powódek. Według najbardziej znanej definicji prawo do prywatności to „*prawo do bycia pozostawionym w spokoju*” (*right to be let alone*)⁴². W wyjaśnieniach doktryny dotyczących istoty prywatności zwraca się zwłaszcza uwagę na aspekt poszanowania prawa człowieka do odosobnienia się, pozostawienia w spokoju, co przekłada się na ujęcie prywatności jako obszaru niedostępności, wolnego od ingerencji zewnętrznej, stwarzającego warunki do swobodnego kształtowania własnego życia i rozwoju własnej osobowości. Wskazuje się również, w nawiązaniu do przepisów konstytucyjnych, że za istotny komponent prywatności należy uznać autonomię człowieka w decydowaniu o swoim życiu osobistym (art. 47 Konstytucji RP). Sfera prywatności obejmuje sfery życia rodzinnego i osobistego⁴³.
42. Z powyższych względów, stwierdzenie Pozwanej, że osoby o orientacji homoseksualnej są „zбочzone” dotkliwie wkracza także w sferę osobistych przeżyć Powodów i Powódek i narusza ich prawo do prywatności życia osobistego.

E. Bezpośrednie naruszenie dóbr osobistych Powodów i Powódek

43. Wypowiedź Pozwanej narusza dobra osobiste Powodów i Powódek w sposób bezpośredni. Powodowie i Powódki czują się znieważeni, poniżeni oraz urażeni wypowiedzią, że ich orientacja seksualna oznacza jakoby byli „zбочzeni”. Pozwana stwierdzając, że osoby homoseksualne są „zбочzone” - tj. dziwne, o zaburzonych upodobaniach seksualnych - również deprecjonuje Powodów i Powódek w opinii społecznej. Poniżej przedstawiono sylwetki Powodów i Powódek oraz ich indywidualne odczucia w związku z wypowiedzią Pozwanej.
44. **Powód ad 1 - Michał Korchowiec jest artystą wizualnym - scenografem teatralnym, reżyserem filmów dokumentalnych.** Jak sam podkreśla „*[j]ako osoba homoseksualna nie ma [mojej – przyp. wł. pełnom.] zgody, żeby publicznie nazywano mnie osobą zбочzoną. Media np. telewizja, kształtują opinię i świadomość społeczną. W publicznym wystąpieniu P. Godek nazwała mnie zбочzeńcem, a jak wiadomo zбочzenia należy tępić. Mój pozew składam jako osoba wycomingoutowana, która przeszła długą drogę, żeby w społeczeństwie naznaczającym nieheteronormatywność czuć się swobodnie, żeby nie czuć się gorszym lub nie*

⁴¹ Por. I. Panowicz-Lipska, Komentarz do art. 23 k.c. [w:] M. Gutowski (red.), „Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-449¹¹”, Warszawa, 2016, Legalis.

⁴² K. Motyka, Prawo do prywatności, s. 147.

⁴³ Por. I. Panowicz-Lipska, Komentarz do art. 23 k.c. [w:] M. Gutowski (red.), „Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-449¹¹”, Warszawa, 2016, Legalis.

godnym szczęścia. Takie wypowiedzi powodują, że wciąż zdarza mi się poczucie winy związane z moją seksualnością - z moim prywatnym życiem, na które ani politycy ani osoby publicznie nie powinny mieć wpływu. Szczególnie gdy ich działania radykalizują i konfliktują zwykłych ludzi. Np. Moja sąsiadka niezbyt chętnie wita się ze mną na klatce schodowej, już nie mówiąc o lęku przed tym że ktoś zaatakuje mnie na ulicy - a właśnie taką wypowiedzą p. Godek daje przyzwolenie na wydarzenia, które utrudniają a czasem uniemożliwiają życie - (samobójstwa wykluczonych społecznie osób lgbt+). Nie mogę dłużej bagatelizować mojego codziennego dyskomfortu i nie umiem być głuchy na setki tysięcy czasem bardzo smutnych historii. Homoseksualność jest normalna, a p. Godek powinna więcej czasu poświęcić swojemu - a nie mojemu życiu".

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.teatr-rozrywki.pl/projekty/obserwatorium-artystyczne-entree/272-michal-korchowiec.html>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.polishdocs.pl/pl/rezyser/3464/>

Dowód: Oświadczenie Michała Korchowca

45. **Powódka ad 2 – Emilia Barabasz** jest adwokatką, sekretarzem Sekcji Praw Człowieka przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Warszawie. Prowadzi kancelarię adwokacką w Warszawie. Powódka ad 2 jest osobą o orientacji homoseksualnej. W 2018 roku poślubiła swoją partnerkę, małżeństwo zostało zawarte w Niemczech. Jest jedną z pierwszych adwokatów publicznie mówiących o swojej homoseksualnej orientacji.

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://barabaszdebska.pl/zespol>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://audycje.tokfm.pl/podcast/Cykl-Kobiety-bez-szafy-1-Emilia-Barabasz-prawniczka/55924>

46. Jak wskazuje:

- (i) „[m]iałam nadzieję, że w 2018 roku, gdy już tylko kilka krajów Unii Europejskiej nie przewiduje żadnej formalizacji związków jedнопłciowych, gdy mija prawie 30 lat od kiedy Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) oficjalnie uznała, że orientacja homoseksualna nie jest chorobą, tego rodzaju wypowiedzi, jak Pozwanej w telewizji Polsat, nie będą już się zdarzały. Nazywanie osób homoseksualnych „zbożkami” odbieram jako atak na własną osobę, postępowanie krzywdzące i okrutne. Opinia Pozwanej, wygłoszona wielokrotnie, tonem stanowczym i nieznoszącym sprzeciwu, jest nieprawdziwa i poniżająca”;
- (ii) „[m]oja homoseksualna orientacja nie jest tajemnicą, także w moim środowisku pracy. Wiedzą o niej koleżanki i koledzy adwokaci, wiedzą wszyscy moi współpracownicy i klienci. Słowa Pozwanej rozniosły się szerokim echem w mediach i wzbudziły we mnie lęk przed oceną innych adwokatów i adwokatów, moich współpracowników i klientów. W moim zawodzie bardzo ważne jest posiadanie ich zaufania i szacunku. Opinia Pozwanej, wygłoszona w jednej z największej w Polsce telewizji, kwestionuje moją wiarygodność, przyczynia się do podważenia tego zaufania i godzi w samą istotę wykonywania przeze mnie zawodu adwokackiego, który jest wszak zawodem zaufania publicznego. Odbiera

mi pełnoprawność uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym, szczególnie w kontekście wykonywanej przeze mnie pracy”;

- (iii) „[w] 2017 roku udzieliłam godzinnego wywiadu Radiu TOK FM; w programie „Lepiej późno niż wcale” opowiedziałam o swoim prywatnym i zawodowym życiu jako lesbijki. Chciałam w ten sposób wzmocnić poczucie wartości osób nieheteronormatywnych, szczególnie młodych, zagrożonych depresją i wysokim czynnikiem myśli samobójczych. Pokazać, że osoby homoseksualne mogą funkcjonować z powodzeniem w społeczeństwie i odnosić sukcesy zawodowe, jednocześnie żyjąc otwarcie i nie ukrywając swojej orientacji. Słowa Pozwanej to skrajnie odmienny komunikat: upokarzający, raniący, krzywdzący, wpędzający w poczucie winy, wstydu i lęku”;
- (iv) „[n]azywanie „zbocheńcami” mnie i innych ludzi homoseksualnych wzmaga poczucie zagrożenia, a także ryzyko ataku werbalnego i fizycznego ze strony tych, do których dotrą słowa Pozwanej. Takie są skutki mowy nienawiści: legitymizuje ona wstręt i przemoc. Niedawno zawarłam związek małżeński z moją partnerką. Na ulicy, w autobusie i innych miejscach publicznych zachowujemy się jak każda szczęśliwa para heteroseksualna. Po wypowiedzi Pozwanej i szerokim odzewie medialnym wokół niej czuję większe zagrożenie atakiem w miejscach publicznych. Wzmógł się mój lęk o nasze zdrowie, jestem też przygotowana na usłyszenie użytego przez Pozwaną wyzwiska z ust napotykanych przechodniów. Słowa Pozwanej uderzyły w moje życie rodzinne i poczucie bezpieczeństwa”.

Dowód: Oświadczenie Emilii Barabasz

47. **Powódka ad 3 – Wiktoria Beczek** jest osobą o orientacji homoseksualnej, od 5 lat pracuje na rzecz portalu Gazeta.pl, natomiast od 6 lat jest członkiem stowarzyszenia „Miłość Nie Wyklucza”, którego głównymi celami są wprowadzenie do polskiego prawa zapisów o pełnej równości małżeńskiej, edukacja społeczna i promocja idei równości małżeńskiej oraz równego traktowania osób LGBT+⁴⁴. W pracy zawodowej stara się edukować czytelników z zakresu równości, praw osób LGBT+ i inkluzyjnego języka. Jak sama wskazuje:

- (i) „[o]prócz tego, jak wypowiedź o „zbocheńcach” dotknęła mnie osobiście, w moim przypadku słowa Kai Godek uderzają w moją wiarygodność jako dziennikarki. W wielu tekstach i dyskusjach publicznych mówiłam otwarcie o swojej orientacji psychoseksualnej. Określanie społeczności, do której należę mianem „zbocheńców” naraża mnie na utratę zaufania czytelników i dobrego imienia, które są niezbędne do wykonywania mojej pracy”;
- (ii) „[w]ielokrotnie byłam ofiarą dyskryminacji na tym tle - w szkole, przestrzeni publicznej i oczywiście w sieci, ale najmocniej odczułam ją, kiedy wystąpiłam w kampanii „Rodzice, odważcie się mówić”. Plakaty z moją podobizną były wówczas „rytualnie” spalone przez działaczy organizacji nacjonalistycznych. Na co dzień staram się - dla własnego spokoju - nie czytać i nie reagować na komentarze na swój temat, jednak słowa tego kalibru, wypowiedziane na antenie ogólnopolskiej telewizji, uderzają w moją godność i wiarygodność dziennikarską, na co nie mogę i nie chcę się godzić”.

---

⁴⁴ Skrót odnoszący się do lesbijek (L), gejów (G), osób biseksualnych (B) oraz osób transgenderycznych (T) jako do całości.

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<https://mnw.org.pl/o-nas/zespol/>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<https://mnw.org.pl/o-nas/>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<http://weekend.gazeta.pl/weekend/1,152121,19216365,corka-pamietasz-dzien-mojego-coming-outu-matka-pomyslalam.html>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<http://m.newsweek.pl/styl-zycia/rodzice-homoseksualistow-jak-pogodzili-sie-z-orientacja-swoich-dzieci,artykuly,374729,1.html>

Dowód: Oświadczenie Wiktorii Beczek

48. **Powódka ad 4 - Aleksandra Boczkowska** jest manikiurzystką, tatuatorką, graficzką oraz osobą członkowską zarządu stowarzyszenia „Miłość Nie Wyklucza”. Jest również osobą nieheteroseksualną. Jak podkreśla:

(i) *„[p]ublicznie wypowiedziane słowa pani Kai Godek dyskredytują mnie jako osobę godną zaufania, określając mnie jako kogoś dziwnego i zboczonego. Pracując w sterylnych warunkach, w rękawiczkach, z pełną dezynfekcją, nie chcę być kojarzona z dyskursem, w który wpisują się słowa pani Godek, którym osoby takie jak ja określane są mianem zboczeńców, dziwołagów, osób chorych, nieczystych, nienormalnych”;*

(ii) *„[m]owa nienawiści to nie tylko słowa – słyszane i czytane codziennie, na przykład w Internecie, wypowiedzi o tym, że ludzie tacy jak ja są gorsi, zasługują na potępienie i należy się ich pozbyć, potrafią skutecznie podkopać poczucie własnej wartości, a dla osób spoza społeczności stają się sygnałem, że taki język jest akceptowany. Prowadzi to do eskalacji negatywnych emocji, do wyzwisk na ulicy, z którymi niejednokrotnie się spotkałam, a nawet do agresji fizycznej. Dlatego właśnie nie ma we mnie zgody na określanie grupy do której należę słowami, których użyła pani Godek”.*

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<https://mnw.org.pl/o-nas/zespol/>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<http://homiki.pl/index.php/2013/01/wielka-polityka-i-dzialania-oddolne/>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<https://www.radioeins.de/programm/sendungen/modo1619/warschau/love-does-not-exclude.html>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<https://queer.pl/amp/news/199207/martyna-wojciechowska-sojusznicy-lgbt-milosc-nie-wyklucza>

Dowód: Oświadczenie Anny Boczkowskiej

49. **Powód ad 5 - Bartłomiej Gruszczyński – Ręgowski** jest osobą o orientacji homoseksualnej, zawarł związek małżeński z **Powodem ad 5 - Franciszkiem Gruszczyńskim – Ręgowskim** w Edynburgu w Szkocji i występuje w niniejszej sprawie w charakterze powoda ponieważ nie uważa się za „zboczeńca”. Jak podkreśla:

- (i) „[z]boczeniec ma wyraźnie pejoratywne znaczenie, użycie tego słowa w odniesieniu do osób homoseksualnych jest obraźliwe i godzące w ich dobre imię. Nie uważam żeby moja orientacja była dziwaczna czy naganna, nie uważam że jestem dewiantem. Dlatego słowa Pani Godek są dla mnie obraźliwe i godzą w moje dobre imię”;
- (ii) „[u]bolewam nad wszechobecną homofobiczną mową nienawiści, po raz pierwszy zetknąłem się z nią w liceum i nie potrafiłem sobie z nią długo poradzić. Również jako osoba pochodząca z katolickiej rodziny sam długo nie potrafiłem zaakceptować swojej orientacji. Wreszcie do dziś spotykam się z homofobiczną mową nienawiści ze strony mojej rodziny, np. mojej matki która tak samo jak Pani Kaja Godek uważa że „to że żyję z mężczyzną to nie jest normalne”, nie akceptuje mojego małżeństwa i cały czas próbuje mnie nawrócić. Niestety Pani Kaja Godek używając tych słów publicznie utwierdza w przekonaniu moją matkę że to jest właściwe”.

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://queer.pl/artukul/201164/chcemy-dzielic-sie-nasza-radoscia-z-innymi>

Dowód: Oświadczenie Bartłomieja Gruszczyńskiego – Ręgowskiego

50. **Powód ad 6 – Franciszek Gruszczyński – Ręgowski** jest osobą o orientacji homoseksualnej, żyje w związku małżeńskim z **Powodem ad 4 – Bartłomiejem Gruszczyńskim – Ręgowskim**. Jak sam Powód ad 5 podkreśla:

- (i) „[m]ałżeństwo tworzą dwaj homoseksualni mężczyźni, w związku z tym niniejsza sprawa dotyczy mnie jako osoby homoseksualnej”;
- (ii) „Pani Kaja Godek odpowiadając na pytanie <<Mówi Pani, że jeśli ktoś jest homoseksualny to jest zboczeńcem?>> powiedziała <<To jest zboczony, tak, tak...>> uraziła mnie oraz naruszyła moje dobra osobiste”;
- (iii) „Słownik języka polskiego podaje, że zboczeniec to potocznie: człowiek o odmiennych, dziwacznych lub moralnie (czy też prawnie) nagannych upodobaniach, zachowaniach; dewiant, dewiat. Słowa zboczeniec, zboczony, są więc nacechowane negatywnie, przez co jeśli ktoś mówi o mnie, że jestem zboczony od razu sugeruje, że z założenia jestem złą osobą, która postępuje w niewłaściwy, zły sposób, osobą, która zachowuje się nagannie, niemoralnie i której należałoby się bać”;
- (iv) „[o]rientacja seksualna, zgodnie ze stanowiskiem gremiów psychologicznych i psychiatrycznych, powołujących się na współczesną wiedzę jest naturalną częścią tożsamości człowieka. Żadna orientacja seksualna nie jest więc upodobaniem. Nikt też zgodnie ze współczesną wiedzą nie ma wpływu na wybór orientacji seksualnej. Orientacja seksualna, taka czy inna nie może być więc powodem obrażenia i poniżania kogokolwiek, mówienia, że jest gorszy, czy zboczony, podobnie jak kolor skóry czy oczu, które również stanowią część tożsamości osoby ludzkiej. Nikt nie mówi, że kolor skóry to upodobanie!”;
- (v) „Pani Kaja Godek mówiąc, że jeśli ktoś jest homoseksualny, to jest zboczony mówiła również o mnie a przez to naruszyła moje dobra osobiste, ponadto mówiąc o Premierze Irlandii <<zadeklarowany gej, który obnosi się ze swoją dziwną orientacją>> odniosła się również do mojej orientacji seksualnej, przez co również naruszyła moje dobra osobiste”;

- (vi) „[w]izerunek – mówiąc o mnie rzecz niezgodną z prawdą, jakobym był zboczony, czyli miał naganne upodobania i zachowania, Pani Kaja Godek postawiła mnie bez żadnego powodu w bardzo złym świetle. Te słowa to bezpodstawne pomówienia i oczernianie”;
- (vii) „[c]ześć, rozumiana jako godność osoby ludzkiej – Pani Kaja Godek zadrwiła ze mnie, z mojej orientacji seksualnej, sugerując niezgodnie z prawdą, że orientacja ta jest czymś dziwnym. Orientacja seksualna stanowi część tożsamości każdego człowieka, podobnie jak kolor skóry, czy oczu. Ta wypowiedź jest to dla mnie niezwykle poniżająca, ponieważ ja jestem tak samo wartościowym człowiekiem, jak inni”;
- (viii) „Pani Kaja Godek jest osobą publiczną, znaną i dla wielu osób stanowi autorytet przez co jej słowa są dla wielu osób inspiracją. Poniżenie mnie (i wszystkich osób homoseksualnych) publicznie przez Panią Kaję Godek może inspirować inne osoby do poniżania mnie oraz mówienia o mnie nieprawdy. Taka postawa znanej osoby budzi we mnie przerażenie i obawę o bezpieczeństwo moje i mojej rodziny”;
- (ix) „[c]hciałbym by Pani Kaja Godek przeprosiła mnie i odwołała swoje słowa. Moim marzeniem jest również by wzięła udział w warsztatach na temat równości”;
- (x) „[s]jam byłem autohomofobem. Poszedłem leczyć się z homoseksualizmu, a ostatecznie wyszedłem uleczony z homofobii. Całkowicie zmieniłem sposób myślenia. Wypowiedzi homofobiczne odbieram ze smutkiem, strachem lub złością, w zależności od sytuacji. Często w takich momentach towarzyszy mi poczucie bezradności. Z największą dawką homofobicznych wypowiedzi i homofobicznych zachowań spotkałem się ze strony niektórych członków rodzin – mojej i mojego męża. Homofobia jest powodem ustania wielu kontaktów, szczególnie ze środowiska katolickiego oraz wiejskiego. Zdarzało mi się reagować na homofobiczne wypowiedzi polityków i hierarchów kościelnych, wtedy w odpowiedzi na takie wystąpienia często zdarza mi się wysyłać maile z wyjaśnieniem, że osoba, która homofobicznie wypowiedziała się, jest w błędzie. Często takie listy kończę zaproszeniem na obiad. Jeszcze nikt niestety nie skorzystał z takiego zaproszenia. Czasem otrzymuję ciekawe odpowiedzi, choć bardzo rzadko ktokolwiek odpowiada. Najwięcej wypowiedzi homofobicznych, z jakimi się spotykam, uzasadnianych lub motywowanych jest wiarą. Największym kuriozum jest twierdzenie, że samo to, że mówię o swoim życiu, tak jak osoby heteroseksualne, nazywane jest przez bardzo wiele osób obnoszeniem się, podobnie, jak to miało miejsce w wypowiedzi Pani Godek”.

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://queer.pl/artikul/201164/chcemy-dzielic-sie-nasza-radoscia-z-innymi>

Dowód: oświadczenie Franciszka Gruszczyńskiego – Ręgowskiego

51. **Powódka 7 – Karolina Kędziora** jest prezeską zarządu stowarzyszenia „Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego” tj. eksperckiej organizacji pozarządowej prawników i prawniczek, specjalizującej się w przeciwdziałaniu dyskryminacji, współpracującej z siecią organizacji krajowych i zagranicznych. Jak skazuje Powódka ad 6:

- (i) „odwołując się do przyjętej terminologii określającej orientację seksualną, odkąd pamiętam identyfikuję się jako osoba biseksualna. Swoją przynależność do społeczności osób LGBTQ w Polsce odczuwam od zawsze, ale ma ona dla mnie szczególnie osobiste znaczenie od momentu gdy zakończyłam wieloletni związek z mężczyzną, z którym mamy obecnie już 10 letniego syna. Od 8 lat funkcjonuję poza ogólnie przyjętą hetero normą społeczną, stykając się z przejawami nietolerancji, a nawet nienawiści, gdy np. idę ulicą z dziewczyną, trzymając ją za rękę, czy okazując w inny sposób bliskość w miejscu publicznym. Obecnie pozostaję w ważnej dla mnie relacji z trans – mężczyzną, który w świetle prawa polskiego wciąż funkcjonuje jako kobieta. Zarówno mój były mąż, obecny partner, jak i ja sama, na co dzień dbamy o to i wkładamy wysiłek, żeby mój syn obcując z moją nienormatywną relacją czuł się bezpieczne i umiał poradzić sobie z przejawami homofobii ze strony innych osób, w szkole, na ulicy, czy w relacjach rodzinnych. Nie chcę uczyć mojego syna, że nie powinien mówić kolegom w szkole o relacji swojej mamy, że to coś wstydlivego, co powinien ukrywać, bo może go to narazić nieprzyjemności czy niebezpieczeństwo”;
- (ii) „[w] związku z tym że identyfikuję się jako osoba przynależąca do społeczności osób LGBT, wypowiedź Pani Godek, że osoby homoseksualne są „zboczone” odnoszę do siebie. Wypowiedź ta głęboko uderza w poczucie mojej godności i naraża mnie i moich bliskich na akty nienawiści motywowane homofobią. Dlatego, zdecydowałam się wnieść pozew, a tym samym publicznie wyrazić mój sprzeciw wobec naruszenia zarówno moich dóbr osobistych jak również części naszego społeczeństwa która ze względu na własne doświadczenia, ale też szeroko rozumiane poczucie sprawiedliwości społecznej nie zgadza się na tego typu postępowanie”.

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<http://www.ptpa.org.pl/o-nas/misja/>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<http://www.ptpa.org.pl/o-nas/zespoil/karolina-kedziora/>

Dowód: Oświadczenie Karoliny Kędziory

52. **Powód ad 8 – Witold Klaus** jest osobą o orientacji homoseksualnej, doktorem habilitowanym nauk prawnych, kryminologiem i badaczem migracji, profesorem m.in. w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk oraz prezesem Stowarzyszenia Interwencji Prawnej. Jak wskazuje Powód ad 7 „[n]azwanie przez Panią Kaję Godek publicznie w programie telewizyjnym osób homoseksualnych zboczonymi obraziło mnie na różnych poziomach – jako osobę homoseksualną oraz jako osobę, która działa na rzecz równego traktowania wszystkich ludzi bez względu na ich cechy. Używanie takich określeń przez osobę publiczną w ogólnopolskiej telewizji może bowiem wywoływać wśród widzów podejrzenie, że osoby homoseksualne w znacznym stopniu różnią się od innych członków społeczeństwa, a także że należy ich unikać z powodu ich wrodzonych cech. Co więcej, użycie słowa „zboczony” jako określenia charakteryzującego osoby homoseksualne może rodzić podejrzenie co do przestępczego charakteru ich działań czy wręcz ich osobowości, a co najmniej implikuje podejmowanie przez nich zachowań niegodnych oraz niewłaściwych dla poważanych członków społeczeństwa. W tym kontekście słowa Pozwanej naruszyły moje dobre imię jako uznanego akademika, zatrudnionego na stanowisku profesora w renomowanej placówce naukowej, jaką jest Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, od wielu lat działającego publicznie w

licznych organizacjach społecznych (jak Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Amnesty International Polska, Fundacja Panoptykon) oraz będącego społecznym doradcą wielu instytucji publicznych (w tym Prezydenta RP, Rzecznika Praw Obywatelskich, Ministra Sprawiedliwości)".

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.inp.pan.pl/kadra/witold-klaus/>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/kpo/osoba/dr-witold-klaus>

Dowód: Oświadczenie Witolda Klauza

53. **Powód ad 9 - Rafał Mikulski** jest adwokatem, osobą o orientacji homoseksualnej żyjącą w związku małżeńskim. Jak stwierdza:

- (i) „[p]rzystępuję do pozwu, bo słowa Kai Godek uwłaczają inteligencji i wiedzy w XXI wieku, a przede wszystkim naruszają moje dobra osobiste. Ponawiane i nasilające się odwoływanie się do poglądów historycznych w kwestii mniejszości seksualnych prowokuje i wyzwała w słuchaczach najgorsze instynkty wobec odmienności”;
- (ii) „Kaja Godek uogólniając i atakując mniejszości seksualne w mediach, jako liderka ruchu pro-life daje przykład i zachęca innych do potępienia lub nawet agresji wobec tych mniejszości. Staje się przez to w rzeczywistości liderką ruchu szerzącego niechęć do mniejszości i nawołującego do przemocy”;
- (iii) „[z]e swoim przystąpieniem wiązę nadzieję na publiczne nazwanie niegodziwego zachowania Kai Godek (które jest celowo prowokacyjne) i pokazanie właściwej postawy. Nadal wiele osób boryka się ze swoją seksualnością ukrywając ją wyłącznie z obawy przed ostracyzmem. Osoby te cierpią, nie mogą rozwijać się, żyją z poczuciem niższości i lęku. Słowa Kai Godek wygłaszane w mediach są wymierzone przeciwko mniejszościom seksualnym i mają na celu ich poniżenie w oczach społeczeństwa”;
- (iv) „[c]hciałbym, aby Kaja Godek odwołała swoje słowa i zrozumiała, że nie przeszkadza mi jej osoba, ani działalność, dopóki nie polega ona na nawoływaniu do nienawiści do mniejszości seksualnych – zgodnie z zasadą „żyj i pozwól żyć innym”.

Dowód: Oświadczenie Rafała Mikulskiego

54. **Powódka ad 10 - Aleksandra Muzińska** jest aktywistką ruchu LGBT+, współprzewodniczącą stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza, osobą homoseksualną. Jak podkreśla:

- (i) „[p]rzystępuję do pozwu, bo uważam słowa Kai Godek za zagrażające bezpieczeństwu i godności mojej, jak również 2 milionów obywateli i obywaterek Polski. Występuję też w imieniu tych, którzy nie chcą lub nie mogą zrobić tego samodzielnie. Bo się boją, bo doświadczają przemocy, bo walka o swoje dobre imię w sądzie mogłaby zagrażać ich zdrowiu i życiu. Używam przywileju osoby mieszkającej w najbardziej liberalnym mieście w Polsce, wśród 200 tys. osób ze społeczności LGBT+, żyjącej otwarcie w związku jedнопłciowym, mającej pełną akceptację i wsparcie rodziny i najbliższych osób”;
- (ii) „[n]ie jestem osobą zboczoną, wbrew temu, co twierdzi p. Kaja Godek. Orientacja seksualna jest już na tyle zbadanym zjawiskiem przez środowiska

naukowe i opisanym jako „prawidłowy wariant rozwojowy seksualności człowieka”, na równi z orientacją hetero- i biseksualną” (Stanowisko Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego na temat zdrowia osób o orientacji homoseksualnej z dn. 7.11.2016 r.). <<Orientacja seksualna per se nie determinuje, poziomu rozwoju emocjonalnego, intelektualnego, społecznego czy moralnego” – czytamy w stanowisku PTS. Słowa p. Godek powielają zatem nieprawdę i tym samym naruszają moją godność i dobre imię, ponieważ zgodnie ze Słownikiem Języka Polskiego osoba zboczona to „człowiek o odmiennych, dziwacznych lub moralnie (czy też prawnie) nagannych upodobaniach, zachowaniach; dewiant, dewiat>>”;

- (iii) „[i]estem osobą funkcjonującą aktywnie na wielu płaszczyznach życia społecznego: w rodzinie, w pracy, we wspólnocie sąsiedzkiej i lokalnej. Słowa p. Godek odbieram jako dyskredytujące moją podmiotowość jako człowieka moralnego i wartościowego, zaangażowanego w sprawy wspólnoty, dobrej obywatelki swojego kraju, dobrej córki, kuzynki, bratanicy i cioci”;
- (iv) „Pani Kaja Godek od lat coraz mocniej i coraz bardziej obraźliwie atakuje współobywatelki i współobywateli tylko i wyłącznie z powodu jednej ich cechy, jaką jest orientacja homoseksualna. Z niepokojem obserwuję, jak niezwykle szkodliwy społecznie wpływ ma ona na opinię publiczną, społeczeństwo i zachowania agresywne i dyskryminujące. Piramida nienawiści według Gordona Allporta, wybitnego amerykańskiego psychologa i naukowca, byłego przewodniczącego Amerykańskiego Towarzystwa Psychologicznego jasno pokazuje, jak szkodliwa może być mowa nienawiści. Brak reakcji na nienawistne komentarze prowadzi do eskalacji i pojawienia się kolejnych, bardziej niebezpiecznych przejawów uprzedzeń. Wszystko zaczyna się od języka i obraźliwych komentarzy, co prowadzi do unikania i izolacji obrażanych grup, aż po dyskryminację, ataki fizyczne i wreszcie eksterminację”;
- (v) „[g]łęboko ubolewam nad tym, że osoby homoseksualne w Polsce nie mogą liczyć, poza Kodeksem Pracy, na żadną szczególną ochronę, kiedy stają się przedmiotem ataków słownych czy fizycznych ze względu na swoją cechę”;
- (vi) „[o]sobiście doświadczyłam homofobii w miejscu pracy, ze strony współpracowników. Był to jeden z powodów odejścia z firmy, w której pracowałam. Bierność ze strony zarządzających, brak reakcji na propozycje szkoleń antydyskryminacyjnych doprowadziły mnie do stanu depresyjnego. I tylko ze względu na zły stan psychiczny nie zdecydowałam się ostatecznie wnieść pozwu do sądu pracy. Byłam też świadkinią potwornej homofobii na wszystkich szczeblach mojej edukacji – od szkoły podstawowej po uczelnię wyższą”;
- (vii) „[j]ako aktywistka ruchu LGBT+ spotykam się z nienawistnymi komentarzami w sieci niemal pod każdym materiałem, którego jestem bohaterką lub współbohaterką”.

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://mnw.org.pl/o-nas/zespol/>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.wysokieobcasy.pl/wysokie-obcasy/7,127763,23592125,teczy-nie-da-sie-spalic.html>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.vogue.pl/a/chcemy-stanac-na-slubnym-kobiercu>

Dowód: Oświadczenie Aleksandry Muzińskiej

55. **Powód ad 11 - Igor Ostrowski** jest radcą prawnym, byłym wiceministerem administracji i cyfryzacji oraz doradcą Premiera Donalda Tuska i członkiem Zespołu Doradców Strategicznych Prezesa Rady Ministrów. Specjalizuje się w prawie regulującym działalność mediów elektronicznych oraz nowoczesnych technologii, prawie własności intelektualnej oraz w prawie telekomunikacyjnym. Prestiżowy raport Chambers Europe, przyznał mu tytuł najlepszego w Polsce prawnika w sektorze telekomunikacji, mediów i nowoczesnych technologii ("Eminent Practitioner"). W opinii autorów zestawienia: *„Uznany za jednego z najlepszych w regionie Igor Ostrowski jest bardzo doceniany w branży. Klienci doceniają jego podejście: Jest mądrym prawnikiem z biznesowym podejściem”*. Jest założycielem Fundacji Projekt: Polska, byłym wiceprzewodniczącym Stowarzyszenia Projekt: Polska, organizacji pozarządowej tworzącej przestrzeń realizacji otwartych projektów obywatelskich, oferującej młodym ludziom szanse profesjonalnego, nie partyjnego, przygotowania do uczestnictwa w życiu publicznym. Projekt: Polska umożliwia również pokoleniu profesjonalistów, którzy weszli w życie zawodowe po 1989 roku, wykorzystywania swoich doświadczeń w sprawach społecznych i przekazywania swojej wiedzy ludziom młodym. Ponadto jest założycielem Centrum Cyfrowego, polskiego „Think-Do-Tanku”, koncentrującego swoją działalność na cyfrowym wymiarze spraw publicznych. Komponent „Think” obejmuje opracowywanie badań i analiz, projektów legislacyjnych i opinii, oraz stałe monitorowanie rozwoju interesujących obszarów społeczeństwa cyfrowego. Komponent „Do” obejmuje działania edukacyjne, akcje i projekty społeczne oraz działania eksperymentalne i laboratoryjne. Między innymi, idea „laboratorium nowych mediów”, testującego nowatorskie sposoby wykorzystania nowych mediów oraz nowych modeli współpracy. Igor Ostrowski jest również osobą nieheteroseksualną. Jak sam podkreśla:

- (i) *„wypowiedzi Pozwanej pogłębiają problem stygmatyzacji osób homoseksualnych, z którym borykamy się w Polsce od wielu lat. Wypowiedzi te wpisują się, tym samym, w stereotypy ksenofobiczne, naznaczając nas jako „innych”. Doprowadza to do podziału na „naszych” i „obcych” a w konsekwencji uruchamia lęki przed czymś nieznanym i nierozumianym. Legitymizuje jednocześnie piętnowanie osób homoseksualnych jako obywateli „drugiej kategorii”;*
- (ii) *„[j]ako osoba wykonująca zawód zaufania społecznego, wszelkie przejawy piętnowania mojej osoby jako przedstawiciela patologii ze skrzywieniem społecznym może negatywnie wpłynąć na przebieg mojej kariery zawodowej”;*
- (iii) *„[n]iezależnie od powyższego, należy uznać za naganne promowanie agresywnego wulgaryzmu w środkach masowego przekazu. Rozumiem, że Pozwana może mieć inne poglądy ale oczekuję, że wyrazi je w sposób nieagresywny, dający szansę na dialog. Gdyby tylko chciała rozmawiać a nie obrażać, mogła swoje poglądy wyrazić w inny sposób”.*

Dowód: Oświadczenie Igora Ostrowskiego

56. **Powód ad 12 – Julian Potrzebny** jest osobą o orientacji homoseksualnej, absolwentem Wydziału Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego oraz Wydziału Reżyserii Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi. Pracował między innymi dla Uniwersytetu Łódzkiego, Wytwórni

Filmów Dokumentalnych i Fabularnych czy Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Dzakarcie. Od roku 2011 roku pracuje w Teatrze Dramatycznym m. st. Warszawy. Odnosząc się do wypowiedzi Pozwanej Powód ad 12 podkreśla:

- (i) *„[n]azwanie przez panią Kaję Godek homoseksualistów zбочeńcami narusza moje dobra osobiste przede wszystkim w dwóch aspektach: narusza moje poczucie bezpieczeństwa oraz moją godność, dobre imię”.*
- (ii) *„[w]iele razy byłem ofiarą i świadkiem poniżania i agresji powodowanych przez homofobię. W jednym wypadku agresorami byli warszawscy policjanci, którzy byli agresywni, poniżali mnie i mojego partnera, którego po bezpodstawnym zatrzymaniu pobili. Tak jak we wszystkich pozostałych przypadkach agresorzy czuli, że przemoc wobec homoseksualistów jest dobra, ponieważ są to ludzie zбочeni, a więc źli. Słowa pani Kai Godek nie tylko umacniają homofobiczne postawy, ale również zachęcają do tworzenia czy wykorzystania okazji do agresji wobec homoseksualistów, właśnie tak jak zrobiła to pani Kaja Godek poprzez udział w programie i wyrażenie swojej agresji poprzez poniżenie homoseksualistów. Pani Kaja Godek niewątpliwie zna prawo, tak więc jej wypowiedź jest zamierzoną manifestacją poczucia bezkarności dla agresji wobec homoseksualistów i tym samym zachętą do takiej agresji. Przez szerokie rozpowszechnienie słów Pani Kai Godek, bardzo prawdopodobne jest, że kolejny homofob którego spotkam, mniej lub bardziej świadomie, będzie pamiętał to, co niosą ze sobą jej słowa: że można i należy być agresywnym wobec gejów, że jest to społecznie akceptowalne. To znacznie zmniejsza moje subiektywne poczucie bezpieczeństwa. Ze względu na to jak duże zainteresowanie wzbudziła wypowiedź pani Kai Godek, uważam, że w sposób istotny wpływa ona na moje bezpieczeństwo”;*
- (iii) *„[w] mojej pracy na planie filmowym i w teatrze duże znaczenie ma to jak jestem postrzegany. Im większy dorobek artysty tym większe pragnienie pracy z kimś, kto jest powszechnie postrzegany jako godny współpracownik, godny, a więc taki do którego inni odnoszą się z szacunkiem. Pani Kaja Godek publicznie zmanifestowała swoją pogardę wobec homoseksualistów, wobec mnie. Pracuję dla różnych instytucji i firm, dla ludzi o różnych światopoglądach i wartościach. Jest pewne, że nie dla wszystkich moich potencjalnych pracodawców i współpracowników bez znaczenia jest to, że w Polsce można poniżać homoseksualistów, twierdzić, że są zбочeńcami, a więc niegodni innym ludziom”.*

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: http://wyborcza.pl/1,76842,14113117,Polska_jest_tutaj_ide_w_Paradzie_Rownosci_bq_jestem.html

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=11134569>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://dziennikpolski24.pl/kieslowski-w-podrozy-do-indonezji/ar/11601276>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: http://teatrdramatyczny.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1179:julian-potrzebny&catid=78&Itemid=290

Dowód: Oświadczenie Juliana Potrzebnego

57. **Powód ad 13 - Krzysztof Śmiszek** jest doktorem nauk prawnych, działaczem na rzecz praw człowieka i praw mniejszości, w tym członkiem zarządu stowarzyszenia „Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego”. Jak podkreśla:

- (i) „[m]owa pogardy i mowa nienawiści skierowana wobec osób homoseksualnych to niestety codzienność w naszym kraju. Jest tak częsta, że wprost niezauważalna, bo powszechnie akceptowalna. Jako osoba homoseksualna doświadczam tego bardzo często - na ulicy, w sytuacjach towarzyskich, jako odbiorca mediów. Nie powinno być jednak zgody na łamanie podstawowej zasady konstytucyjnej w przestrzeni publicznej, jaką jest obowiązek poszanowania godności każdej osoby, w tym także każdej osoby LGBT w naszym kraju”;
- (ii) „[o]d kilkunastu lat pracuję jako działacz organizacji pozarządowych zajmujących się równym traktowaniem, przeciwdziałaniem dyskryminacji, prawami człowieka i widzę, jak mowa pogardy jest szkodliwa i jak negatywnie wpływa na codzienne funkcjonowanie osób, które są ograniczane w swoich prawach z uwagi na swoją orientację seksualną, tożsamość płciową, czy też rasę, pochodzenie etniczne lub niepełnosprawność. Mowa nienawiści i poniżanie motywowane cechą osobistą ma ogromny wpływ na funkcjonowanie społeczne jednostek, powoduje, że atakowane osoby nie czują się pełnoprawnymi członkami społeczeństwa”;
- (iii) „[j]ako wykładowca akademicki wykładający na co dzień prawa człowieka, prawo konstytucyjne i prawo europejskie zawsze zachęcam moich studentów do refleksji nad różnorodnością społeczną, wartością, jaką jest harmonia społeczna pokojowo współzyskujących ze sobą grup mniejszościowych. Dlatego tak bardzo bolesna była dla mnie wypowiedź p. K. Godek nt osób homoseksualnych. Naruszyła bowiem nie tylko moje najbardziej prywatne i osobiste poczucie godności. Ale przyczyniła się do naruszenia zasad współżycia społecznego, poniżając grupę społeczną osób LGBT - Polek i Polaków, którzy żyją w tym samym kraju co Pozwana”;

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<http://www.ptpa.org.pl/o-nas/zespoli/krzysztof-smiszek/>

Dowód: Oświadczenie Krzysztofa Śmiszka

58. **Powód ad 14 - Jakub Urbanik** jest doktorem habilitowanym nauk prawnych, naukowcem i wykładowcą na Uniwersytecie Warszawskim. Powód jest osobą o orientacji homoseksualnej, jednocześnie walczącą o akceptację dla związków osób tej samej płci w Polsce, w tym równość wobec prawa. Znany jest ze sprawy wytoczonej państwu polskiemu, by uznało jego prawo do zawarcia małżeństwa jedнопłciowego w Hiszpanii.

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
<http://urbanik.bio.wpia.uw.edu.pl/>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
http://weekend.gazeta.pl/weekend/1,152121,17717506,Osobom_homoseksualnym_oferuje_sie_obchodzenie_prawa.html

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem:
http://wyborcza.pl/1,76842,17584767,Trafil_urzad_na_geja.html

59. Jak wskazuje Jakub Urbanik:

- (i) „[z]e względu na swoją orientację seksualną byłem wielokrotnie narażony na publicznie prezentowane deprecjonujące i dyskryminujące wypowiedzi: w tym w ostatnim czasie, przede wszystkim w kontekście starań o wprowadzenie równości małżeńskiej w Rzeczypospolitej Polskiej. Za każdym razem powodują one poczucie gorszości, wykluczenia i przez to naruszają moją godność osobistą jako pełnoprawnego członka naszej społeczności, odmawiając statusu równego innym obywatelom i obywatelkom Rzeczypospolitej. Także w życiu prywatnym (w tym w pracy na uczelni) konfrontuję się z żartami, uwagami czy wypowiedziami deprecjonującymi wyłącznie ze względu na orientację seksualną, często wprost lub aluzyjnie nawiązującymi do przekonania o nieodpowiedności zachowań seksualnych osób homoseksualnych, co jest zwłaszcza bolesne w kontekście wykonywanego przez mnie zawodu: nauczyciela akademickiego i wychowawcy. Wypowiedź Pozwanej z pełną mocą powtarza te same krzywdzące opinie, wpływając na zachwianie poczucia wartości podejmowanych przez mnie działań dla dobra wspólnego”;
- (ii) „[w]ypowiedzi Pozwanej mają nie tylko charakter deprecjonujący same w sobie. W szerszym aspekcie dają wyraz postawie dyskryminującej ze względu na cechę osobowościową jaką jest orientacja seksualna. Pozycja społeczna Pozwanej oraz kontekst jej wypowiedzi (ogólnopolski program telewizyjny) potęgują jej negatywne znaczenie i powodują, że jej postępowanie może znaleźć licznych naśladowców, zachęconym przykładem autorytetu – znaczącej liderki ruchu społecznego, jakim p. Kaja Godek jest, a tym samym przyczynią się do wzrostu postaw homofobicznych w społeczeństwie polskim. Tym bardziej konieczne jest naprawienie już powstałych skutków naruszenia i zapobieżenia przyszłym”;
- (iii) “[j]ako prawnik, i osoba ucząca prawa, czuję się zobowiązany do walki z tego typu poniżeniami, także w sądzie: nie tylko we własnym imieniu, ale też innych osób homoseksualnych, zwłaszcza tych, których osobista i zawodowa sytuacja nie pozwala na otwarte sprzeciwienie się nienawiści głęboko ich dotykającej”.

Dowód: Oświadczenie Jakuba Urbanika

60. **Powódka ad 15 - Katarzyna Wiśniewska** jestem prawniczką, od 1,5 roku związana ze Stowarzyszeniem Miłość Nie Wyklucza, które wspiera w działalności równościowej. Jak sama wskazuje:

- (i) „[u]ważam, że kwestia równości wszystkich obywateli i obywateli jest wartością nadrzędną, zaś odmawianie praw i ochrony państwa osobom ze względu na ich orientację nie powinno mieć miejsca. Niestety nie każdy ma odwagę, by publicznie pokazywać swoją orientację oraz sprzeciw na złe traktowanie siebie oraz innych. Homofobia, ale także każdy inny objaw nietolerancji wyłącznie nas ogranicza. Ilość nienawiści, którą obserwuję na co dzień jest nie do opisanego. Nienawiść niczego nie buduje, nie tworzy, lecz niszczy. Dlatego postanowiłam wystąpić w sprawie po stronie powodowej. Aby pokazać, że osoby nieheteronormatywne także mają uczucia, z którymi należy się liczyć. Również mają prawa, które państwo powinno chronić. Ale przede wszystkim także są obywatelami i obywatelkami”;
- (ii) „[o]sobiście wkładam codziennie wiele pracy w to, aby być dobrą obywatelką. Uważam, że jest to bardzo przykre i niesprawiedliwe, abym była nazywana zбочoną wyłącznie dlatego bo moją partnerką życiową jest kobieta, a nie

mężczyzna. Takie słowa - szczególnie wypowiedane przez osobę, która twierdzi, że walczy o życie każdego, która jest osobą publiczną, której słucha wiele osób - są wyjątkowo smutne. Ja jestem osobą dorosłą i dojrzałą, mam swoje ugruntowane poglądy i taka wypowiedź sprawia mi wielki smutek, ale nie doprowadzi do mojego załamania. Jednak wiem, że w Polsce mieszka wiele osób, które takiej siły w sobie nie mają. Jako osoba, która wykonuje zawód radczyni prawnej, zawód zaufania publicznego uważam, że moje działania powinny mieć na celu dbanie o osoby, które nie są w stanie lub nie mogą walczyć o swoje prawa. Dlatego postanowiłam walczyć z takimi i podobnymi zachowaniami w sposób, który wydaje mi się najbardziej odpowiedni – poprzez rzetelny proces przed niezawisłym sądem, który traktuje sprawiedliwość społeczną i wartości i prawa człowieka jako prawa nadrzędne”;

- (iii) „[s]łowa pani Godek, jak i inne podobne, odbierają mi poczucie bezpieczeństwa. Zaś brak reakcji ze strony państwa na takie słowa sprawia, że czuję się wręcz zagrożona. Jeśli bowiem takie wypowiedzi pozostaną bezkarne, strach pomyśleć gdzie znajduje się granica zachowań homofobicznych, które nie znajdą akceptacji w organach państwowych”;
- (iv) „[o]dbieram homofobiczną mowę nienawiści bardzo osobiście. W sposób zupełnie ludzki rani ona moje uczucia. W mediach, w mediach społecznościowych, ale również w tzw. realu bardzo łatwo natknąć się na akty takiej mowy. Wielokrotnie byłam świadkiem tego w jaki zły i podły sposób wypowiada się o osobach nieheteronormatywnych. Nawet w pracy zdarzyło mi się być świadkiem stwierdzenia, że związek, który nie składa się z kobiety i mężczyzny nie jest normalny i nie powinno się go akceptować ani szanować. Ja nie jestem osobą słabą, która w takiej sytuacji nie wstanie i nie sprzeciwi się głośno takiemu stwierdzeniu. Ale robię to dlatego, bo wiem, że nie każdy będzie tę odwagę posiadał. Większość osób będąc na moim miejscu usiądzie cicho i spuści wzrok, bo będzie się bało. Ten lęk jest właśnie najgorszym co może się przydarzyć każdemu z nas. Lęk przed odrzuceniem, przed mówieniem o nas za plecami, lęk przed wykluczeniem, prześladowaniem. Każdy człowiek – ja również – chce być częścią społeczności, chce czuć się bezpiecznie w swoim otoczeniu. Boję się, że kiedyś zabraknie mi odwagi, bo nienawiści na około będzie tak dużo, że nie będę miała siły, żeby się przed nią bronić. Boję się, że przyzwolenie na nienawiść będzie tak duże, że społeczeństwo w dużej mierze stanie się tak obojętne, że pewnego dnia nie będę miała w sobie wystarczająco pozytywnej energii i siły, aby z tą nienawiścią walczyć”;
- (v) „[w] ostatnim czasie byłam na spotkaniu dla młodzieży (w ramach promocji książki *sexedpl*), na którym poruszana była tematyka m.in. homofobii. Usłyszałam tam ważne słowa, że czasem w sytuacji nienawiści i homofobii wystarczy podejść i poklepać kogoś po plecach. Sprawić, że przez ten zwykły drobiazg będzie miał siłę dotrwać do następnego dnia. Nie myśleć o śmierci”;
- (vi) „[s]ądzę, że osoby LGBT+ codziennie stają się ofiarami homofobii. Nie rozumiem bowiem, że pod tym pojęciem kryje się wyłącznie pobicie czy zwyzywanie kogoś. Dla mnie pod tym pojęciem kryją się także „niewinne żarty”, drobne sugestie dotyczące orientacji, czy w końcu okładki czasopism porównujące osoby LGBT+ do nazistów. Za taki akt z całą pewnością należy uznać także mówienie, że osoby homoseksualne są zboczone albo chore”;

- (vii) *„[z] przykrością muszę stwierdzić, że doświadczyłam aktów homofobii tak wiele razy, że nauczyłam się nie zwracać na nie aż tak wielkiej uwagi. Nauczyłam się nie brać do siebie tego, że ktoś pisze wielkimi literami na okładkach poczytnych magazynów, że jestem zbrodnicem. Nauczyłam się nie słuchać, gdy w telewizji publicznej mówi się, że powinnam emigrować do innego państwa. Nauczyłam się nawet nie zwracać uwagi na propozycje seksualne od mężczyzn, których mijam na ulicy trzymając za rękę moją dziewczynę. Jednak życie w państwie prawa nie powinno opierać się na nauce przetrwania i na tym, żeby unikać sytuacji”.*

Dowód: Oświadczenie Katarzyny Wiśniewskiej

61. **Powódka ad 16 - Olga Ziegler** występuje w niniejszej sprawie ponieważ po tym jak usłyszała o wypowiedzi Kai Godek uznała, że czas zrobić coś z tak dyskryminującymi i bezkarnymi wypowiedziami o osobach homoseksualnych, do których się zalicza. Jak podkreśla:

- (i) *„[j]est to niezwykle krzywdząca forma dyskryminacji, a jej sprawcy w ogóle nie czują aby robili coś złego. Jest to spowodowane m.in. mechanizmami panującymi w naszym społeczeństwie i bezkarnością takich zachowań. Uważam, że należy walczyć, aby takie formy dyskryminacji, w szczególności publicznej, w końcu zaczęły spotykać się z potępieniem i ukaraniem ich sprawców i sprawczyń”;*
- (ii) *„Kaja Godek naruszyła moje dobra osobiste, gdyż nazwała mnie osobą zbroczoną. Zbroczenie jest pejoratywnym określeniem i rodzi jednoznacznie negatywne skojarzenia. Osobami zbroczonymi określa się takie grupy jak pedofile czy zoofile. Czuję się urażona trafieniem do jednej grupy z takimi osobami. Nie mam zgody na takie traktowanie osób homoseksualnych i publiczne wyrabianie w społeczeństwie myślenia takim schematem”;*
- (iii) *„[h]omofobiczna mowa nienawiści dotyka znacznej części naszego społeczeństwa. Obecna jest w jakimś stopniu w większości miejsc na świecie, jednak Polska jest krajem w szczególnie nieprzyjaznym dla wszelkich osób pozostających poza heteronormatywną tożsamością seksualną. Ludzie powinni być przyjmowani i akceptowani takimi jakimi są o ile nikogo przy tym nie krzywdzą i nie robią nikomu nic wbrew jego/jej woli. Abstrahując od powyższej, poniekąd idealistycznej koncepcji, należy zauważyć, że minął już długi czas od usunięcia homoseksualności jako jednostki chorobowej oraz od dostępności badań i analiz świadczących o tym, że homoseksualności się nie leczy. Polska nadal jest krajem, który nie dba o krzewienie takiego myślenia u osób zamieszkujących ten kraj i pozwala na krzywdzące traktowanie osób homoseksualnych. Nie chcemy aby społeczeństwo miało przyzwolenie na myślenie o nas jako o osobach chorych, które należy leczyć lub eliminować. Musiałam się zmierzyć z takim stanowiskiem nawet swojej cioci i wiem, że to jej brakuje niezbędnej edukacji, jej brakuje wiedzy i świadomości, a państwo nie robi nic aby ludzie taką wiedzę zdobywali. Państwo ma obowiązek ochrony swoich obywateli przed dyskryminacją, a w przypadku osób nieheteronormatywnych niestety tego nie robi, więc musimy walczyć o wprowadzenie takiej ochrony. Dlaczego w kraju gdzie tak rygorystycznie podchodzi się do przejawów obrazy uczuć religijnych ignoruje się przejawy dyskryminacji ze względu na orientację seksualną? Weźmy przy tym pod uwagę, że religia to ideologia nabyta, a bycie osobą homoseksualną to część*

tożsamości, z którą się rodzimy i nie wybieramy. Penalizacja i potępienie dyskryminacji ze względu na orientację seksualną to standard w innych państwach Unii Europejskiej, a jej zakaz zapisany jest w karcie praw podstawowych. Przykre jest, że w Polsce dalej musimy walczyć o tak podstawowe kwestie, jednak będziemy walczyć dopóki będziemy dyskryminowani”.

Dowód: Oświadczenie Olgi Ziegler

F. Domniemanie bezprawności naruszenia dóbr osobistych

62. Sąd Najwyższy podkreślił, że art. 24 § 1 k.c. stwarza domniemanie działania sprawcy naruszenia dobrego imienia w sposób bezprawny, a „(...) *na tym, którego dobro zostało naruszone ciąży tylko obowiązek wskazania, że zachowanie określonej osoby naruszyło jej dobro osobiste*”⁴⁵.
63. Domniemanie bezprawności naruszenia dóbr osobistych (art. 24 k.c.) może zostać wzruszone jedynie w razie wystąpienia przynajmniej jednej przestanki legalizującej takie naruszenie, tj. w przypadku: zgody osoby uprawnionej, działania w ramach obowiązującego porządku prawnego, działania ze względu na uzasadniony interes społeczny lub jednostkowy.
64. W niniejszej sprawie nie zachodzi żadna z wyżej wymienionych okoliczności.
65. **Po pierwsze**, brak jest podstawy prawnej, która wyłączałaby bezprawność działania Pozwanej.
66. **Po drugie**, Pozwana nie działała w obronie jakiegokolwiek społecznie uzasadnionego interesu. Fakt, że Pozwana jest działaczką społeczną, w tym w Fundacji Życie i Rodzina, która walczy - jak sama wskazuje - przeciwko „dewiacjom seksualnym”⁴⁶ nie wyłącza bezprawności działania Pozwanej, a przeciwnie stanowi kontekst wypowiedzi Pozwanej. Działanie w obronie społecznie uzasadnionego interesu, aby wyłączyć bezprawność, o której mowa w art. 24 § 1 k.c., przede wszystkim wymaga zidentyfikowania interesu który ma pozytywną wartość społeczną. Obrażanie i stygmatyzowanie innych ludzi nie jest z perspektywy społecznej interesem zasługującym na obronę. Ponadto, działanie w obronie społecznie uzasadnionego interesu **powinno być rzeczowe, obiektywne i podjęte z zachowaniem należytej ostrożności**⁴⁷. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z sytuacją wręcz przeciwną, skoro Pozwana użyła tak obraźliwego i poniżającego sformułowania, jakoby osoby o orientacji homoseksualnej były zboczone, można wręcz powiedzieć, że działała z pobudek homofobicznych tj. z nienawiści do osób o orientacji homoseksualnej. Tym bardziej, że w przeszłości kierowała już do mediów analogiczne komunikaty, przykładowo podkreślając, że „homoseksualizm poważnie szkodzi życiu i zdrowiu”, a także „pedofilia łączy się z homoseksualizmem, a lobby homoseksualne usiłuje wchodzić w różne obszary działalności Kościoła, stopniowo wymuszając tolerancję dla praktykujących homoseksualistów”⁴⁸.

---

⁴⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2007 r., IV CSK 310/07, LEX nr 623817.

⁴⁶ <https://zycierodzina.pl/o-nas/>.

⁴⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 26 września 2012 r., I ACa 487/12, LEX nr 1236086.

⁴⁸ <https://natemat.pl/247451,kim-jest-kaja-godek-tlumaczy-kto-odpowiada-za-pedofilie-w-kościele>.

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.newsweek.pl/polska/homoseksualizm-dewiacja-skandaliczna-wystawa-w-opocznie,artykuly,396306,1.html>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.tokfm.pl/Tokfm/7,103085,20623436,w-opocznie-wystawa-na-temat-szkodliwosci-homoseksualizmu.html>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/1691198,1,kaja-godek-domaga-sie-listy-wykladowcow-od-gender-bardzo-jej-wspolczuje.read>

Dowód: wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://natemat.pl/247451,kim-jest-kaja-godek-tlumaczy-kto-odpowiada-za-pedofilie-w-kosciele>

67. Podkreślić należy przy tym, że „do najbardziej krzywdzących [stereotypów, przyp. wł. pełnom.] należą takie, które **przypisują osobom homoseksualnym inklinacje pedofilskie** (...) utożsamiają homoseksualność z **groźną chorobą, bądź dewiacją**” [wyr. wł. pełnom.]⁴⁹, a wypowiedź Pozwanej należy właśnie do takiej kategorii.
68. **Wypowiedź Pozwanej nie mieści się także w granicach wolności słowa i swobody wypowiedzi.**
69. Jak podkreśla się w orzecznictwie, „*bezprawność naruszenia dobrego imienia (czci) wyłączyć może jedynie podawanie informacji prawdziwych, o ile sprawca działał w obronie uzasadnionego interesu. Jeśli podawał wiadomości fałszywe lub jeśli brak jest uzasadnionego interesu, to naruszenie dóbr osobistych jest bezprawne. W ramach natomiast wypowiedzi tzw. wartościujących (ocennych) uzasadniony interes społeczny realizuje się w tzw. rzeczowej krytyce. Krytyka nie może być zatem napastliwa, podyktowana względami osobistej animozji i zmierzać do zniszczenia lub ośmieszenia przeciwnika. Nie ma przy tym podstaw do podzielenia poglądu, iż swoboda wypowiedzi usprawiedliwia naruszenie dóbr osobistych przez przekazywanie informacji niezgodnych z rzeczywistością, czy też bezpodstawnie krzywdzących ocen, nawet gdyby istniał spór pomiędzy podmiotem wypowiadającym się i wymienianym przez niego*” [wyr. wł. pełnom.]⁵⁰.
70. Swoboda wypowiedzi nie ma charakteru absolutnego, zaś jej granice wyznaczone są między innymi z uwagi na potrzebę ochrony prawa i wolności innych osób⁵¹. Wolność słowa nie oznacza także dowolności i nie usprawiedliwia naruszenia dóbr osobistych przez przekazywanie bezpodstawnie krzywdzących ocen⁵².
71. Biorąc pod uwagę ewidentnie obraźliwe i krzywdzące sformułowanie użyte przez Pozwaną w odniesieniu do osób homoseksualnych, a ponadto kontekst sytuacyjny, społeczne zaangażowanie Pozwanej w kontekście zwalczania „*dewiacji seksualnych*”, użyty środek komunikacji (ogólnopolska telewizja) nie ulega wątpliwości, że wypowiedź Pozwanej nie mieści w granicach wolności słowa.

⁴⁹ G. Iniewicz, B. Grabski, M. Mijas, „Zdrowie psychiczne osób homoseksualnych i biseksualnych – rola stresu mniejszościowego” [w:] *Psychiatria Polska*, 2012, tom XLVI, numer 4, s. 649-663.

⁵⁰ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 marca 2017 r., I ACa 1053/16, *Legalis* nr 1591770.

⁵¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 czerwca 2015 r., VI ACa 1460/14, *Legalis* nr 1360399.

⁵² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 września 2017 r., I ACa 161/17, *Legalis* nr 1683288.

72. W związku z powyższym należy uznać, iż brak jest podstaw dla uchylenia bezprawności działania Pozwanej.

III. ASPEKT PRAWNOMIĘDZYNARODOWY WYPOWIEDZI POZWANEJ STANOWIĄCEJ PRZEJAW HOMOFOBICZNEJ MOWY NIENAWIŚCI

73. Zgodnie z art. 91 ust. 1 Konstytucji, ratyfikowana umowa międzynarodowa, po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, stanowi część krajowego porządku prawnego i jest bezpośrednio stosowana (...). Częścią polskiego porządku prawnego jest między innymi Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. Wypowiedź Pozwanej stanowiła jednoznaczny przejaw homofobicznej mowy nienawiści, której status, jako niedopuszczalnej, został już rozpoznany i potwierdzony w międzynarodowym prawie praw człowieka, tj. w orzecznictwie ukształtowanym na tle tej Konwencji⁵³. Prawo to jasno sytuje tego rodzaju poniżające i pogardliwe określenia stosowane wobec osób homoseksualnych, poza zakresem chronionej swobody wypowiedzi. Kwalifikuje ono ponadto homofobiczną mowę nienawiści jako formę dyskryminacji wobec osób ze względu na ich orientację seksualną i tożsamość płciową.
74. Przełomowym wyrokiem w zakresie uznania mowy nienawiści skierowanej przeciwko osobom homoseksualnym z mową nienawiści o podłożu rasistowskim i ksenofobicznym, był wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka („Trybunał” lub „ETPCz”) z dnia 9 lutego 2012 roku (skarga nr 1813/07) w sprawie *Vejdeland przeciwko Szwecji*⁵⁴. Sprawa dotyczyła skazania skarżących za dystrybucję w szkole średniej około 100 ulotek uznanych przez sądy szwedzkie za obrażające homoseksualistów. Skarżący rozprowadzali ulotki przez organizację o nazwie Młodzież Narodowa, pozostawiając je w szafkach uczniów. Treści zawarte w ulotkach zawierały w szczególności stwierdzenia, że homoseksualizm to „*dewiacyjna skłonność seksualna*”, mająca „*moralnie destrukcyjny wpływ na istotę społeczeństwa*” oraz że jest odpowiedzialny za rozwój HIV i AIDS. Skarżący twierdzili, że nie zamierzali wyrazić pogardy dla homoseksualistów, lecz celem ich działalności było wszczęcie debaty o braku obiektywizmu w szkołach szwedzkich. Trybunał uznał, że twierdzenia te zawierały poważne i szkodliwe twierdzenia, nawet jeśli nie były bezpośrednim wezwaniem do nienawistnych czynów. Trybunał podkreślił, że dyskryminacja ze względu na orientację seksualną jest równie poważna, co dyskryminacja ze względu na „*rasę, pochodzenie lub kolor*”. Trybunał uznał, że przez skazanie autorów ulotek nie naruszono Artykułu 10, ponieważ ingerencja w korzystanie przez skarżących z ich prawa do wolności słowa została racjonalnie uzasadniona przez szwedzkie władze jako konieczna w społeczeństwie demokratycznym w celu ochrony dobrego imienia i praw innych osób⁵⁵.
75. Tym samym wobec homofobicznej mowy nienawiści należy odnosić generalny stosunek ETPCz wobec mowy nienawiści, który wyrażony został w wyroku w sprawie *Erbakan przeciwko Turcji* z dnia 6 lipca 2006 roku (skarga nr 59405/00): „*(...)tolerancja i poszanowanie dla jednakowej godności istot ludzkich stanowią podstawy demokratycznego, pluralistycznego społeczeństwa. Dlatego też zasadniczo może być uznane za konieczne, w niektórych społeczeństwach demokratycznych, by karać lub*

⁵³ Raport ONZ BORN FREE AND EQUAL Sexual Orientation and Gender Identity in International Human Rights Law, 2012, <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/BornFreeAndEqualLowRes.pdf>

⁵⁴ [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-109046"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

⁵⁵ https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Hate_speech_POL.pdf.

*nawet zapobiegać, wszelkie formy wypowiedzi, które upowszechniają, podlegają, promują lub usprawiedliwiają nienawiść opartą na nietolerancji(...)*⁵⁶.

76. Odnosząc argumentację ETPCz wyrażoną w wyroku *Vejdeland p. Szwecji* do niniejszej sprawy zauważyć należy, że natura wypowiedzi uznanych przez ETPCz za niedopuszczalną formę szerzenia nienawiści była w istocie bardzo zbliżona do homofobicznej wypowiedzi Pozwanej. Nie ulega zatem wątpliwości, iż wypowiedź ta nie uzyskalaby ochrony na poziomie europejskiego systemu ochrony praw człowieka. Stanowi ona również zaprzeczenie podstawowych zasad rządzących tym systemem, a zatem zasadzie poszanowania praw i wolności innych, zasadzie równości i niedyskryminacji, zarówno w relacjach pomiędzy państwem a jednostką, jak i w relacjach pomiędzy jednostkami.
77. Ponadto, coraz więcej państw członkowskich Rady Europy, do których Polska przynależy, wprowadza i wymienia wyraźnie przesłankę orientacji seksualnej i tożsamości płciowej jako cechy chronione w prawie karnym, obejmując takie osoby ochroną przed mową nienawiści i przestępstwami na tle nienawiści. Ochrona taka przysługuje m.in. w Belgii, Danii, Niemczech, Estonii, Hiszpanii, we Francji, w Irlandii, na Litwie, na Łotwie, na Malcie, w Holandii, Portugalii, Rumunii i Szwecji.
78. W tym kontekście podkreślić należy, że Polska zobowiązana została, na mocy rekomendacji Komitetu Praw Człowieka ONZ, do zapewnienia realnej i skutecznej, w tym prawnokarnej, ochrony przed homofobiczną nienawiścią⁵⁷. Co więcej, w dniu 22 września 2017 roku polski rząd na forum Rady Praw Człowieka ONZ zobowiązał się do nowelizacji kodeksu karnego dotyczącego przestępstw z nienawiści i mowy nienawiści, i do rozszerzenia katalogu tam zawartego o orientację seksualną i tożsamość płciową, a także do zmian w prawie karnym, które zapewnią ochronę przed dyskryminacją osobom LGBTQI (rekomendacje 120.72-120.64)⁵⁸. Do dziś zobowiązanie to nie zostało jednak wypełnione. Tym samym, dla osób homoseksualnych znieważonych, poniżonych i pogardzanych poprzez słowa takie jak te, które wypowiedziała Pozwana, pozostaje w Polsce jedynie droga prawa cywilnego i powództwo prywatne w obszarze naruszenia dóbr osobistych, z której to drogi zdecydowali się skorzystać Powodowie, stając w obronie swojej czci i godności.
79. Należy ponadto wskazać, że dyskryminacja osób ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową jest zakazana na mocy szeregu regulacji prawa unijnego, które także stanowi część polskiego systemu prawnego i może być wprost stosowane. Jak stanowi art. 21 ust. 1 Karty Praw Podstawowych UE, zakazana jest wszelka dyskryminacja w szczególności ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zakaz ten wysłowiony jest również w szeregu tzw. dyrektyw antidyskryminacyjnych, m.in. Dyrektywie Rady 2000/78/WE 136 ustanawiającej ogólne warunki równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy, zwanej dyrektywą ramową, która jest pierwszym aktem prawa unijnego wprost wskazującym orientację seksualną jako możliwą podstawę dyskryminacji.

---

⁵⁶ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-76234>.

⁵⁷ Uwagi końcowe Komitetu Praw Człowieka ONZ do sprawozdania okresowego Polski, CCPR/C/POL/CO/6, para. 8.

⁵⁸ <https://www.upr-info.org/en/review/Poland/Session-27--May-2017>.

80. Szereg innych dokumentów międzynarodowych organów ochrony praw człowieka dowodzi, że wypowiedź Pozwanej powinna być traktowana w kategorii naruszenia godności i innych praw człowieka przynależnych Powodom, do których zagwarantowania Polska zobowiązana jest na mocy swej przynależności do określonych międzynarodowych gremiów.
81. Przykładowo, w Załączniku do Zalecenia Komitetu Rady Ministrów Rady Europy CM/Rec(2010)5 wskazuje się wyraźnie, iż państwa członkowskie Rady Europy powinny przyjąć odpowiednie środki w celu zwalczania wszelkich form wypowiedzi, włączając w to wypowiedzi w mediach i Internecie, które mogą zasadnie zostać odebrane jako mogące wywołać skutek w postaci podżegania, szerzenia czy promowania nienawiści lub innych form dyskryminacji przeciwko lesbijkom, gejom, osobom biseksualnym i transpłciowym. Tego typu „mowa nienawiści” powinna zostać zakazana i publicznie potępiana, gdy tylko się pojawi⁵⁹. W całym Zaleceniu podkreśla się ponadto fundamentalną wagę zapewnienia przez władze państw członkowskich poszanowania godności osób homoseksualnych, również w wymiarze prawnym zawsze wówczas, gdy ich godność zostanie naruszona. Tym samym Powodowie, w niniejszym pozwie domagają się stwierdzenia oczywistego naruszenia ich godności osobistej, jak również innych dóbr osobistych naruszonych przez Pozwaną.
82. W celu ukazania społecznych skutków szerzenia homofobicznej nienawiści, której doświadczają Powodowie i Powódki oraz skali tego zjawiska, przedstawiono relewantne dane statystyczne:
- (i) Mowa nienawiści oraz inne formy dyskryminacji i przemocy wobec osób LGBT+, w tym przede wszystkim wobec osób homoseksualnych, są w Polsce zjawiskami o alarmującej skali⁶⁰. Sondaż z lat 2015-2016 roku pokazał, że aż ponad 2/3 respondentów deklarujących przynależność do społeczności LGBT (lesbijek, gejów, biseksualistów i transseksualistów) spotkało się z przemocą werbalną związaną z orientacją seksualną i tożsamością płciową⁶¹. Jak wynika z kompleksowych badań przeprowadzonych w Polsce w 2016 roku nad zjawiskiem mowy nienawiści, ta skierowana przeciwko osobom homoseksualnym jest jedną z najczęściej spotykanych form szerzenia nienawiści⁶².
  - (ii) Jak zostało to już dowiedzione ponad wszelką wątpliwość, występuje bezpośrednia, choć czasem nie występująca w tym samym czasie korelacja pomiędzy nienawistną mową a aktami przemocy na tle nienawiści. Historia zbrodni ludobójstw takich jak Holocaust czy zbrodnia dokonana w Rwandzie nie pozostawiają wątpliwości co do skutku, jaki przyniosła nienawistna propaganda, której nikt nie stawiał tamy. W tym kontekście niezwykle alarmujące są również wyniki badań dotyczących przemocy na tle homofobicznym. Jak wskazano w jednym z kluczowych raportów w tym obszarze: *„Wyróżniono następujące formy przemocy fizycznej, której doświadczyły osoby objęte badaniem: potrącanie,*

⁵⁹ https://www.kph.org.pl/publikacje/prawa_osob_lgbt.pdf, s. 158.

⁶⁰ M. Makuchowska, A.Chaber, (2014). Różowa księga nienawiści: Przemoc wobec osób LGBTI w Polsce. Warszawa: Kampania Przeciw Homofobii.

⁶¹ Raport „Sytuacja społeczna osób LGBTI w Polsce. Raport za lata 2015-2016” <https://kph.org.pl/wp-content/uploads/2017/11/Sytuacja-spoeczna-osob-LGBTI-w-Polsce.pdf>.

⁶² Raport Mowa nienawiści, mowa pogardy Raport z badania przemocy werbalnej wobec grup mniejszościowych, http://www.batory.org.pl/upload/files/pdf/MOWA_NIENAWISCI_MOWA_POGARDY_INTERNET.pdf.

uderzanie, szarpanie albo kopanie (67,6%), pobicie (24,4%), atak z bronią (1,7%), zaczepki seksualne naruszające nietykalność cielesną, np. dotykanie wbrew woli (32,4%), przemoc seksualna (4,0%), inne formy naruszenia nietykalności cielesnej (8,5%). Aż 59,7% ankietowanych wskazało, że przemocy tej dokonywały osoby obce/nieznane osobie objętej badaniem. Zgodnie z odpowiedziami respondentek i respondentów, którzy doświadczyli przemocy fizycznej, do jej aktów doszło w miejscach publicznych, takich jak ulica, droga, park (56,8%), w miejscach publicznych, takich jak sklep, klub czy środek komunikacji publicznej (28,4%), w szkole (24,4%), w mieszkaniu osoby objętej badaniem (15,9%)⁶³.

- (iii) Przy analizie cytowanych powyżej statystyk należy jednak przede wszystkim uwzględniać ich możliwe dramatyczne konsekwencje, jak m.in. przypadek 14-letniego chłopca z Gorczyzna w województwie łódzkim, który w 2017 roku pod wpływem wyzwisk i prześladowań ze względu na swoją homoseksualną orientację, popełnił samobójstwo⁶⁴. Nie był to przypadek odosobniony. Choć skrajny, przykład ten ukazuje, jakie konsekwencje może nieść za sobą rozpowszechnianie w przestrzeni publicznej, dokonywane za pomocą ogólnokrajowych mediów, przekonania, że osoby homoseksualne to „zbożnicy”, a zatem w odbiorze społecznym takiego określenia inni, obcy, gorsi, godni potępienia i odrazy.

83. Co więcej, podkreślić należy także Trybunał do spraw Równouprawnienia w RPA skazał pastora z Kapsztadu na karę pozbawienia wolności na okres 30 dni za szerszenie homofobicznej mowy nienawiści. W październiku 2013 roku Południowoafrykańska Komisja Praw Człowieka (SAHRC) złożyła skargę do Trybunału ds. Równouprawnienia przeciwko pastrowi Oscarowi Bougaardt za nawoływanie do nienawiści wobec osób homoseksualnych za pośrednictwem poczty elektronicznej i na platformach społecznościowych. Skarga została ostatecznie rozstrzygnięta w drodze ugody mediacyjnej. Pastor Bougaardt przyznał w ugodzie, że jego wypowiedzi na temat osób homoseksualnych sprzyjają nienawiści i mogą powodować emocjonalne, psychiczne i fizyczne szkody dla członków tej społeczności, jednocześnie zobowiązał się do zaniechania prezentowania takich wypowiedzi. W związku z nieprzestrzeganiem w/w zakazu i zamieszczaniem w Internecie kolejnych homofobicznych komentarzy (przykładowo: „Homoseksualiści powodują, że jestem chory i życzę sobie, aby RPA traktowało ich jak Nigeria”, „potrzebujemy ISIS, aby dotrzeć do krajów, które są przyjazne homoseksualistom. ISIS, proszę, wyrwijcie RPA z klątwy homoseksualnej”) Trybunał do spraw Równouprawnienia stwierdził, że komentarze te niewątpliwie wzbudzały nienawiść, powodowały szkodę wobec osób homoseksualnych, były dyskryminujące, zdehumanizowane i skazał pastora na karę pozbawienia wolności⁶⁵.

⁶³ Raport o homofobicznej mowie nienawiści w Polsce, 2009, https://www.kph.org.pl/publikacje/homofobiczna_mowa_nienawisci.pdf, s. 11.

⁶⁴ <http://www.newsweek.pl/polska/spoleczenstwo/samobojstwo-14-latka-z-gorczyzna-w-szkole-drwili-ze-jest-gejem-inaczej-sie-ubiera.artykuly,416231,1.html>.

⁶⁵ <https://www.groundup.org.za/article/court-rules-religion-cannot-be-used-defence-anti-gay-hate-speech/>.

IV. UZASADNIENIE ROSZCZEŃ POWODÓW

A. ROSZCZENIE O ZANIECHANIE NARUSZEŃ

84. Powodowie i Powódki w pierwszej kolejności żądają nakazania Pozwanej zaniechania dalszych naruszeń tj. rozpowszechniania przez Pozwaną oraz publikowania, treści oraz wypowiedzi stwierdzających jakoby osoby orientacji homoseksualnej były zboczone.
85. Zasady doświadczenia życiowego wskazują, że Pozwana może dopuścić się dalszych naruszeń dóbr osobistych Powodów i Powódek, wyrażając analogicznie wypowiedzi w mediach czy też publikowanych przez siebie materiałach skoro nawet w reakcji na informację o pozwie podtrzymała swoją wypowiedź. Obiektywnie istniejąca obawa dalszych naruszeń, uzasadnia żądanie Powodów i Powódek nakazania Pozwanej zaniechania rozpowszechniania wypowiedzi godzących w ich dobre osobiste.

B. ROSZCZENIE O USUNIĘCIE SKUTKÓW NARUSZEŃ

86. Roszczenie o dopełnienie czynności potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia przysługuje w wypadku, **gdy do naruszenia dobra osobistego już doszło**⁶⁶. Usunięcia skutków naruszeń można domagać się **obok żądania zaniechania naruszeń**⁶⁷. W doktrynie podkreśla się, że, wystąpienie z roszczeniem o usunięcie stanu naruszenia ma za zadanie zapewnić „całościową ochronę dóbr osobistych i ustrzec poszkodowanego przed dalszymi naruszeniami”⁶⁸.
87. Sąd Najwyższy wskazał, że „w przypadku naruszenia czci [tj. odpowiednio dobrego imienia osoby prawnej – przyp. wł. pełnom.] oświadczenie składane przez osobę, która dopuściła się naruszenia dobra osobistego zawierać powinno dwa podstawowe elementy: **przeprosiny** (wyrazy ubolewania itd.) oraz **sprostowanie nieprawdziwych informacji**”⁶⁹.
88. Z uwagi na charakter wypowiedzi Pozwanej, Powodowie i Powódki żądają złożenia oświadczenia zawierającego przeprosiny jako adekwatnego środka do usunięcia skutków naruszenia jego dóbr osobistych.
89. W orzecznictwie wskazuje się, że „czynność usunięcia skutków dokonanego naruszenia powinna być dobrana stosownie do **rodzaju, intensywności i zasięgu dokonanego naruszenia** [wyr. wł. pełnom.]”⁷⁰. Także Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślił, że „dopuszczalną ingerencją w prawo do swobody wypowiedzi, w sytuacji przekroczenia jego granic z uwagi na brak należytych podstaw faktycznych do formułowania twierdzeń, jest nakaz publikacji przeprosin w kanale telewizyjnym tj. w tych samych mediach masowego przekazu, w których padły zniesławiające wypowiedzi, nawet jeśli pociąga to za sobą duże koszty”⁷¹.
90. Pozwana naruszyła dobra osobiste Powodów i Powódek na antenie telewizji Polsat News, następnie jej wypowiedź została opublikowana w portalu informacyjnym polsatnews.pl. Dlatego też celem żądanej przez Powodów i Powódki publikacji

⁶⁶ P. Machnikowski, Komentarz do art. 24 k.c. [w:] E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), „Kodeks cywilny. Komentarz”, 2014, Wyd. 5, Legalis.

⁶⁷ M. Pazdan, Komentarz do art. 24 k.c. [w:] K. Pietrzykowski (red.), „Kodeks cywilny. Komentarz. T.1”, 2015, Legalis.

⁶⁸ J. Matys, Dobra osobiste osób prawnych i ich niemajątkowa ochrona, MoP 10/ 2006, s. 8.

⁶⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z 10 września 1999 r., III CKN 939/98, Legalis nr 45328.

⁷⁰ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 17 lipca 2002 r., I ACa 544/02, LEX nr 82157.

⁷¹ Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 3 listopada 2015 r. w sprawie Bestry przeciwko Polsce, 57675/10, Legalis nr 1421927.

oświadczenia jest dotarcie do potencjalnej grupy odbiorców mediów, w których pierwotnie doszło do naruszenia jego dóbr osobistych. Z tego też względu wskazane w *petitum* żądanie złożenia oświadczenia należy uznać za w pełni proporcjonalne i adekwatne w stosunku do dokonanego naruszenia ich dóbr osobistych.

91. Aby zapobiec wtórnej stygmatyzacji i innych negatywnych konsekwencji społecznych w wyniku wskazania danych osobowych Powodów i Powódek w oświadczeniu zawierającym przeprosiny, które zostanie opublikowane w w/w mediach, Powodowie i Powódki wnoszą o opublikowanie przez Pozwaną oświadczenia, w którym przeprosi ona osoby o orientacji homoseksualnej, które poczuły się urażone jej Wypowiedzią, a jak wynika z pozwu i załączonych do pozwu oświadczeń są to właśnie Powodowie i Powódki w niniejszej sprawie. W przypadku uznania przez Sąd, że w oświadczeniu konieczne jest wskazanie danych osobowych Powodów i Powódek, Powodowie i Powódki zgłaszają w pkt I ppkt 2 *petitum* niniejszego pozwu żądanie ewentualne zawierające ich dane osobowe.

V. KWESTIE PROCEDURALNE

A. LEGITYMACJA CZYNNA POWODÓW

92. W orzecznictwie podkreśla się, że **„dana osoba może być znieślawiona wypowiedzią nie odnoszącą się bezpośrednio do niej, lecz do zbiorowości, do której należy (...) taka osoba może zasadnie twierdzić, że zostały naruszone jej dobra osobiste, gdy możliwe jest stanowcze ustalenie, że wypowiedź dotyczyła właśnie tej konkretnej osoby. Może być bowiem tak, że wypowiedź dotyczy całej grupy, niektórych jej członków bądź tylko jednego z nich. Stanowisko, że wypowiedź dotyczyła konkretnego członka grupy a w konsekwencji, że doszło do naruszenia jego czci jest uzasadnione między innymi wtedy, gdy wypowiedź miała dotyczyć wszystkich bez wyjątku jej członków. W tym kontekście znaczenia nabiera rodzaj stawianego zarzutu i jego publiczny odbiór, reakcja społeczna [wyr. wł. pełnom.]”⁷².**
93. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z wypowiedzią Pozwanej dotyczącą wszystkich osób o orientacji homoseksualnej, w tym Powodów i Powódek. Na dowód powyższego we wnioskach dowodowych wniesiono o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny językoznawstwa w celu ustalenia czy w świetle reguł języka polskiego Wypowiedź Pozwanej może być odczytywana przez osobę o orientacji homoseksualnej za dotyczącą jej mimo nie wymienienia w indywidualnych adresatów wypowiedzi z imienia i nazwiska.
94. Jak wskazano powyżej, również Powodowie i Powódki są osobami o orientacji homoseksualnej lub biseksualnej. Wypowiedź Pozwanej godzi bezpośrednio w ich dobra osobiste jako członków tej „zbiorowości”, stanowi obraźliwe i upokarzające określenie orientacji seksualnej Powodów oraz Powódek i jednocześnie formę poniżenia ich godności.
95. W orzecznictwie wielokrotnie przyznawano legitymację czynną członkom zbiorowości w związku z wypowiedziami naruszającymi ich dobra osobiste:
- (i) Sąd Apelacyjny w Warszawie w sprawie, w której w artykule prasowym użyto określenia „były polski obóz koncentracyjny”, co wzbudziło u powoda ogromne wzburzenie i poczucie krzywdy, z uwagi na jego silne związki z historią Narodu Polskiego, uznał, że „[r]ozpowszechnianie tego rodzaju sformułowań jest

⁷² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 31 marca 2016 r., I ACa 971/15, Legalis nr 1461122.

sprzeczne z prawem i doprowadziło do naruszenia dobra osobistego powoda w postaci poczucia tożsamości narodowej i godności narodowej. Niewątpliwie zatem, powód posiada w niniejszej sprawie legitymację procesową czynną. Swoimi wypowiedziami pozwany wkroczył w sferę wartości o charakterze niemajątkowym, wiążących się z osobowością powoda [wyr. wł. pełnom.]”⁷³;

- (ii) Sąd Apelacyjny w Krakowie w sprawie dotyczącej użycia w zapowiedzi programowej na stronie internetowej sformułowania „polskie obozy zagłady” przyznał legitymację procesową powodowi, który czuł się dotknięty tym wyrażeniem. Jak wskazał w/w Sąd: „w przedmiotowej sprawie został spełniony wymóg indywidualizacji naruszenia. Należy w pełni zgodzić się z uzasadnieniem tej oceny wyrażonej przez Sąd I instancji, który stwierdził, że: **co najważniejsze powód był więźniem obozu w (...) jest osobą narodowości polskiej i w sposób bardzo aktywny bierze udział w działaniach, aby pamiętać o tragedii obozów koncentracyjnych zachowała się i aby zatamować falę oszczerstw i nieprawdziwych oskarżeń na ten temat. Zawarte w zapowiedzi filmowej określenie „polskie obozy zagłady M. i (...)musiało dotyczyć powoda jako jednostki, która jako więzień przebywała właśnie w jednym z tych obozów koncentracyjnych zlokalizowanych w okresie drugiej wojny światowej na terenie okupowanej Polski - powód był osadzony w obozie w O. w latach 1943-1944. Zdaniem sądu nie jest tak, że każdy członek narodu polskiego może czuć się obrażony tego typu sformułowaniem, w tym sensie, że zostały naruszone jego dobra osobiste. Natomiast powód jako były więzień obozu koncentracyjnego, który na własnej skórze przeszedł przez gehennę obozu w (...)może czuć się obrażony tego typu sformułowaniem, bo przez takie określenie z ofiary staje się sprawcą [wyr. wł. pełnom.]”⁷⁴.**
- (iii) Sąd Najwyższy z kolei uznał, że „[z]nieważenie Papieża może naruszać dobra osobiste w postaci uczuć religijnych i przyjaźni osoby duchownej, którą wiąże z Papieżem stosunek bliskości i szczególne więzy emocjonalne”⁷⁵.

96. Podobnie w doktrynie prezentowane jest stanowisko opowiadające się za przyznaniem członkowi znieważonej grupy indywidualnej ochrony z tytułu dóbr osobistych w związku z faktem członkostwa w grupie:

- (i) „dla powiązania skutków zarzutu o przestępczym charakterze danej partii politycznej ze sferą dóbr osobistych konkretnego członka tej partii wystarczające jest samo ustalenie choćby tylko formalnej przynależności do tej organizacji. (...) Członek grupy pomówionej o takie zachowanie, domagając się ochrony dóbr osobistych, musi jedynie wykazać fakt przynależności do tej grupy”⁷⁶;
- (ii) „[f]ormułowanie i rozpowszechnianie wypowiedzi o obozach zagłady funkcjonujących w czasie drugiej wojny światowej na terytorium Polski, z jednoczesnym, choćby niezamierzonym, generalizującym odniesieniem do Polaków (za pomocą różnych środków językowych, takich jak np. przymiotnik

⁷³ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 31 marca 2016 r., I ACa 971/15, Legalis nr 1461122.

⁷⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 22 grudnia 2016 r., I ACa 1080/16, Legalis nr 1564477.

⁷⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2004 r., I CK 484/03, Legalis nr 65944.

⁷⁶ M. Kowalski, Głosa do wyroku Sądu Najwyższego z 21 września 2006 r., *Palestra*, 2008, nr 1-2, s. 313-317.

„polski”), może doprowadzić do naruszenia dobra osobistego w postaci poczucia tożsamości narodowej. Godzą one w wewnętrzne przekonanie człowieka o jego własnej wartości (nieposzlakowaniu) jako członka Narodu Polskiego, w poczucie i wolę zachowania istniejących więzi”⁷⁷.

97. Analizując znaczenie wypowiedzi Pozwanej należy także uwzględnić jej kontekst społeczny, w tym stosunek Pozwanej do osób homoseksualnych oraz skalę homofobicznej mowy nienawiści, której konsekwencje bezpośrednio dotyczą Powodów i Powódek. Powodowie i Powódki posiadają legitymację czynną w niniejszej sprawie także z tego powodu, że wypowiedź Pozwanej bezpośrednio dotyka sferę psychiczną Powodów, powoduje przykrość, ma na celu ich poniżenie oraz zdeprecjonowanie w opinii społecznej.
98. Co więcej, jak wskazał Sąd Apelacyjny w Warszawie „[p]rzekazy medialne powinny szanować godność człowieka zarówno w treści, jak i w sposobie przedstawienia. Zakaz propagowania treści dyskryminujących dotyczy przedstawiania zjawisk nierównego traktowania w sposób mogący prowadzić do wzrostu lub utrwalania tego typu zachowań oraz dyskryminujących stereotypów. Audycje naruszające godność ludzką lub zawierające treści dyskryminujące podlegają kwalifikacji jako sprzeczne z prawem, moralnością oraz dobrem społecznym”⁷⁸.
99. W świetle powyższego, nie ulega wątpliwości, że także Powodowie i Powódki jako osoby o orientacji homoseksualnej lub biseksualnej, których bezpośrednio dotyka wypowiedź Pozwanej naruszająca ich dobra osobiste posiadają legitymację czynną do wystąpienia z powództwem o ochronę dóbr osobistych przeciwko Pozwanej.

B. WSPÓLUCZESTNICTWO MATERIALNE I OPŁATA OD POZWU

100. Pomiędzy Powodami i Powódkami w niniejszej sprawie zachodzi współuczestnictwo materialne.
101. Zgodnie z art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c., kilka osób może w jednej sprawie występować w roli powodów lub pozwanych, jeżeli przedmiot sporu stanowią prawa lub obowiązki im wspólne lub oparte na tej samej podstawie faktycznej i prawnej. Jak podkreśla się w doktrynie „[w] większości wypadków współuczestnictwa materialnego oba elementy występują łącznie, tj. prawo lub obowiązek jest wspólny i jednocześnie występuje ta sama podstawa faktyczna i prawna (podwójnie materialny charakter), np. współuczestnictwo współwłaścicieli w procesie dotyczącym przedmiotu współwłasności”⁷⁹.
102. W niniejszej sprawie roszczenie Powodów i Powódek oparte jest na tej samej podstawie faktycznej (tj. Wypowiedź Pozwanej z dnia 30 maja 2018 roku na antenie telewizji Polsat News na temat osób o orientacji homoseksualnej) oraz tej samej podstawie prawnej (przepisy k.c. o ochronie dóbr osobistych).
103. Jak podkreślił Sąd Najwyższy „[o] współuczestnictwie materialnym można mówić wtedy, gdy pomiędzy stronami istnieje więź oparta na jedności zdarzenia wyrządzającego szkodę”⁸⁰. W cytowanym orzeczeniu Sąd Najwyższy wyjaśnił jednocześnie, że

⁷⁷ F. Rakiewicz, „Poczucie tożsamości narodowej jako dobro osobiste w świetle polskiego prawa cywilnego. Część trzecia”, *Studia Prawa Prywatnego*, 2012, nr 1, s. 59-92.

⁷⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 sierpnia 2014 r., VI ACa 1740/13, LEX nr 1649344.

⁷⁹ M. Manowska, *Komentarz do art. 72 k.p.c.* [w:] M. Manowska (red.), „Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1-505”³⁸, 2015, LEX.

⁸⁰ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2012 r., I CZ 39/12, Legalis nr 526846.

„roszczenie powoda wiąże się z faktem sporządzenia i złożenia jednego, tego samego pisma. Zawierało ono te same zarzuty, pod którymi podpisały się obie pozwane. Powód nie wywodzi swojego roszczenia z takich samych (jednakowych) zdarzeń, lecz z jednego, identycznego (tego samego) zdarzenia. Roszczenie strony powodowej wiąże się nie tylko z tym samym zdarzeniem, lecz także opartym na tej samej podstawie prawnej. Trafnie zaznacza skarżący, że w sprawie występuje jeden przedmiot sporu niezależnie od liczby współuczestników. O współuczestnictwie materialnym można mówić wtedy, gdy pomiędzy stronami istnieje więź oparta na jedności zdarzenia wyrządzającego szkodę. Z treści pozwu i formułowanych żądań wynika, że działanie pozwanych, które miało naruszać dobra osobiste powoda, kierowane było wobec powoda jednocześnie przez Emilię N. i Zofię B. i odnosiło się do nich w tym samym stopniu”⁸¹.

104. Sytuacja taka ma miejsce w niniejszej sprawie. Pomędzy Powodami i Powódkami istnieje więź oparta na jedności zdarzenia wyrządzającego szkodę tj. fakcie Wypowiedzi Pozwanej, a zatem jeden przedmiot sporu niezależnie od liczby współuczestników po stronie powodowej.
105. W judykaturze podkreśla się, że w przypadku współuczestnictwa materialnego opartego na tej samej podstawie faktycznej i prawnej (art. 72 § 1 pkt 1 *in fine* k.p.c.) pobiera się **jedną opłatę** od pisma procesowego niezależnie od wielości podmiotów zachodzącej po jednej ze stron procesu⁸².
106. Z tego też powodu, opłata sądowa od niniejszego pozwu wynosi 600,00 zł i została ustalona na podstawie art. 26 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych⁸³

C. WŁAŚCIWOŚĆ SĄDU

107. Na podstawie art. 17 pkt 1 k.p.c. właściwy rzeczowo do rozpoznania niniejszej sprawy jest sąd okręgowy.
108. Roszczenia wynikające z naruszenia dóbr osobistych należy postrzegać jako wynikające z czynu niedozwolonego. Za takim stanowiskiem opowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 czerwca 1989 roku, zauważając, że okoliczność ta „(...) umożliwiała poszkodowanemu w myśl art. 35 k.p.c., wytoczenie powództwa o ochronę tego dobra **przed sądem, w którego okręgu nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę** (zarówno materialną, jak i niematerialną) [wyr. wł. pełnom.]”⁸⁴.
109. W doktrynie podkreśla się, że „[i]stotne dla oceny właściwości miejscowej sądu z art. 35 jest miejsce, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę, a nie miejsce, gdzie powstała szkoda. **W razie naruszenia dobra osobistego w artykule prasowym zdarzeniem wywołującym szkodę jest opublikowanie tego artykułu (...).** Należy jednak pamiętać, że **nie jest to jedynie miejsce siedziby sprawcy naruszenia, ale każde miejsce rozpowszechniania materiału prasowego, filmowego itp.** [wyr. wł. pełnom.]”⁸⁵.

⁸¹ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 17 maja 2012 r., I CZ 39/12, Legalis nr 526846.

⁸² Postanowienie Sądu Najwyższego z 17 maja 2012 roku, I CZ 39/12, LEX nr 1164725.

⁸³ tj. z dnia 11 stycznia 2018 r. Dz.U. z 2018 r. poz. 300.

⁸⁴ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 1989 roku, I CZ 170/89, LEX nr 8977.

⁸⁵ E. Stefańska, *Komentarz do art. 35 k.p.c.* [w:] M. Manowska (red.), „Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1-505”^{38a}, wyd. III, Warszawa, 2015, LEX.

110. Wybór sądu właściwego dla rozpoznania sprawy należy natomiast do Powodów i Powódek, zgodnie bowiem z art. 43 § 1 k.p.c., jeżeli uzasadniona jest właściwość kilku sądów albo jeżeli powództwo wytacza się przeciwko kilku osobom, dla których według przepisów o właściwości ogólnej właściwe są różne sądy, wybór między tymi sądami należy do powoda.
111. W niniejszej sprawie zdarzenie wywołujące szkodę nastąpiło w miejscu zamieszkania Powoda ad 1 tj. Michała Korchowca⁸⁶ (dzielnica Śródmieście), gdzie zapoznał się on z materiałem godzącym w jego dobra osobiste. Tym samym, sądem właściwym dla miejsca zdarzenia wywołującego szkodę jest Sąd Okręgowy w Warszawie. Niniejsza sprawa jest kierowana do I Wydziału Cywilnego Sądu Okręgowego w Warszawie właściwego w I instancji dla spraw cywilnych z obszaru właściwości Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie (granice dzielnicy Śródmieście) z uwagi na fakt, że nazwisko Powoda ad 1 zaczyna się na literę K⁸⁷.

* * *

Mając na uwadze powyższe, wnoszę jak w *petitum*.

Wojciech Kozłowski
radca prawny

ZAŁĄCZNIKI:

1. pełnomocnictwa do reprezentowania Powodów i Powódek wraz z dowodami uiszczenia opłat skarbowych
2. potwierdzenie przelewu opłaty sądowej od niniejszego pozwu
3. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: http://www.polsatnews.pl/wideo/kaja-godek-irlandia-to-nie-jest-kraj-katolicki-a-jezeli-ktos-jest-homoseksualista-jest-zboczony_6713495/
4. płyta DVD zawierająca nagranie fragmentu Programu
5. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://natemat.pl/239701,kaja-godek-ostro-o-homoseksualistach-to-dla-mnie-potworne-sa-zboczeni>
6. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://kobieta.wp.pl/kaja-godek-irlandia-nie-moze-nazywac-sie-krajem-katolickim-625811238059649a>
7. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.tokfm.pl/Tokfm/7,103454,23482267,godek-nazwala-homoseksualistow-zboczcencami-teraz-skarzy-sie.html>

⁸⁶ ul. Koszykowa 10/26, 00-564 Warszawa.

⁸⁷ właściwych w sprawach w których nazwisko osoby fizycznej wszczynającej postępowanie (oznaczenie powoda) zaczyna się na litery od A do M.

8. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://wiadomosci.wp.pl/kaja-godek-skrzytkowala-referendum-w-irlandii-to-jest-chore-6256602527749761v>
9. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.facebook.com/sokzburaka/videos/2224783471089002/>
10. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.facebook.com/osrodek.monitorowania/videos/kaja-godek-premier-irlandii-jest-zbocze%C5%84cem/739958672845935/>
11. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://oko.press/wszysti-dewiacje-w-jednym-irlandia-to-nie-katolicki-kraj-bo-ma-zboczonego-premiera-geja/>
12. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://wolnosc24.pl/2018/05/31/kaja-godek-ostro-o-irlandii-jezeli-tam-premierem-jest/>
13. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://zycierodzina.pl/o-nas/>
14. informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z rejestru do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki dla Fundacji Życie i Rodzina
15. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.teatr-rozrywki.pl/projekty/obserwatorium-artystyczne-entree/272-michal-korchowiec.html>
16. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.polishdocs.pl/pl/rezyser/3464/>
17. wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://barabaszdębska.pl/zespoł/>
18. wydruku ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://audycje.tokfm.pl/podcast/Cyki-Kobiety-bez-szafy-1-Emilia-Barabasz-prawniczka/55924>
19. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://mnw.org.pl/o-nas/zespoł/>
20. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://mnw.org.pl/o-nas/>
21. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://weekend.gazeta.pl/weekend/1,152121,19216365,corka-pamietasz-dzien-mojego-coming-outu-matka-pomyslalam.html>
22. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://m.newsweek.pl/styl-zycia/rodzice-homoseksualistow-jak-pogodzili-sie-z-orientacja-swoich-dzieci,artykuly,374729,1.html>
23. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://homiki.pl/index.php/2013/01/wielka-polityka-i-dzialania-oddolne/>
24. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.radioeins.de/programm/sendungen/modo1619/warschau/love-does-not-exclude.html>
25. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://queer.pl/amp/news/199207/martyna-wojciechowska-sojusznicy-lgbt-milosc-nie-wyklucza>
26. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://queer.pl/artykul/201164/chcemy-dzielic-sie-nasza-radoscia-z-innymi>

27. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.ptpa.org.pl/onas/misja/>
28. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.ptpa.org.pl/onas/zespol/karolina-kedziora/>
29. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.inp.pan.pl/kadra/witold-klaus/>
30. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/kpo/osoba/dr-witold-klaus>
31. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.wysokieobcasy.pl/wysokie-obcasy/7,127763,23592125,teczy-nie-da-sie-spalic.html>
32. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.vogue.pl/a/chcemy-stanac-na-slubnym-kobiercu>
33. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: http://wyborcza.pl/1,76842,14113117,Polska_jest_tutaj_Ide_w_Paradzie_Rownosci_bo_jestem.html
34. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=11134569>
35. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://dziennikpolski24.pl/kieslowski-w-podrozy-do-indonezji/ar/11601276>
36. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: http://teatrdratyczny.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1179:julian-potrzebny&catid=78&Itemid=290
37. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://www.ptpa.org.pl/onas/zespol/krzysztof-smiszek/>
38. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://urbanik.bio.wpia.uw.edu.pl/>
39. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: http://weekend.gazeta.pl/weekend/1,152121,17717506,Osobom_homoseksualnym_oferu_je_sie_obchodzenie_prawa_.html
40. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: http://wyborcza.pl/1,76842,17584767,Trafil_urzad_na_geja.html
41. Oświadczenia Powodów ad 1 – ad 16 w przedmiocie naruszenia ich dóbr osobistych na skutek wypowiedzi Pozwanej
42. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: http://www.newsweek.pl/polska/homoseksualizm-dewiacja-skandaliczna-wystawa-w-opocznie_artykuly,396306,1.html
43. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: http://www.tokfm.pl/Tokfm/7_103085_20623436,w-opocznie-wystawa-na-temat-szkodliwosci-homoseksualizmu.html
44. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/1691198,1,kaja-godekdomaga-sielisty-wykladowcow-od-gender-bardzo-jej-wspolczuje.read>

45. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <https://natemat.pl/247451, kim- jest-kaja-godek-tlumaczy-kto-odpowiada-za-pedofilie-w-kosciele>
46. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,23781444,skandaliczne-slowa-blaszczaka-o-marszu-rownosci-sodomici.html>
47. wydruk ze strony internetowej dostępnej pod adresem: <http://lublin.wyborcza.pl/lublin/7,48724,23980484,wojewoda-o-marszu-rownosci-to-zboczenia-dewiacje-i-wynaturzenia.html>
48. zdjęcie z dnia 8 października 2018 roku wykonane przy ul. Al. 3 Maja Warszawie w dzielnicy Powiśle, róg ulicy Kruczkowskiego 8 zawierające plakat „Gazety Polskiej”
49. wpis Pozwanej z dnia 9 października 2018 roku w portalu społecznościowym Twitter
50. wzór oświadczenia Pozwanej do opublikowania na antenie Telewizji Polsat News
51. wzór oświadczenia Pozwanej do opublikowania w portalu internetowym <http://www.polsatnews.pl/>
52. odpis pozwu wraz z załącznikami dla Pozwanej